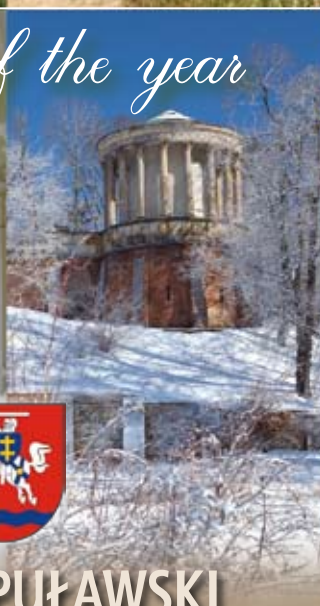

Cztery pory roku

Four seasons of the year

POWIAT PUŁAWSKI

SPIS TREŚCI

LIST OF CONTENTS

1. Wstęp	2	1. Introduction	2
2. Położenie geograficzne	3	2. Geographical location	3
3. Słów kilka o bogatej przeszłości Ziemi Puławskiej	4	3. Some remarks concerning the rich past of the Puławy region	4
4. Bogactwo przyrodnicze powiatu	9	4. Environmental richness of the powiat	9
I. Formy Ochrony w sieci Natura 2000	9	I. Protection as part of the Natura 2000 network	9
II. Inne Formy Ochrony Przyrody	12	II. Other forms of environmental protection	12
5. Spacer po gminach w odświeżeniu czterech pór roku	17	5. A walk through the gminas in all seasons of the year	17
I. Miasto Puławy	18	I. The Town of Puławy	18
II. Gmina Puławy	22	II. The Gmina of Puławy	22
III. Baranów	25	III. Baranów	25
IV. Janowiec	28	IV. Janowiec	28
V. Kazimierz Dolny	32	V. Kazimierz Dolny	32
VI. Końskowola	36	VI. Końskowola	36
VII. Kurów	39	VII. Kurów	39
VIII. Markuszów	42	VIII. Markuszów	42
IX. Nałęczów	45	IX. Nałęczów	45
X. Wąwolnica	48	X. Wąwolnica	48
XI. Żyrzyn	50	XI. Żyrzyn	50
6. Zakątki turystyczne regionu	52	6. Attractive places for tourists in the region	52

1. WSTĘP

1. INTRODUCTION

Drodzy Czytelnicy

Zapraszamy do lektury naszej publikacji pt. „Cztery pory roku”, w której prezentujemy bogactwo przyrodnicze i turystyczne Ziemi Puławskiej oraz informacje o jej zabytkach i najważniejszych faktach historycznych. Tłem do naszej prezentacji jest otaczająca przyroda, która towarzyszy nam w spacerze po gminach, zmieniając się wraz z kolejnymi porami roku.

Pierwsze kroki skierujemy do parku książąt Czartoryskich w Puławach. To właśnie tu, zwiedzając zespół pałacowo-parkowy, można poznać wielowiekową historię naszego miasta. Odkrywając poszczególne zabytki poznamy dzieje rodu Czartoryskich. Dowiemy się, co skłoniło ich do osiedlenia się w tej malowniczej krainie.

Okolice Puław to także szereg innych ciekawych miejsc. Istnieją tu m.in. rezerваты przyrody: florystyczny „Łęg na Kępie” i faunistyczny „Czapliniec”. Warte zobaczenia są również rejonы Kazimierskiego Parku Krajobrazowego z Kazimierzem Dolnym na czele oraz okolice Janowca, skąd rozciąga się wspaniała panorama widokowa.

Kolejny przystanek to Nałęczów. To tutaj bywali i tworzyli wybitni literaci tacy jak Stefan Żeromski czy Bolesław Prus. Ich twórczość i dokonania przyczyniły się do nadania miastu zaszczytnego miana „kolonii literackiej”.

Malownicze krajobrazy, bogactwo przyrodnicze i historyczno – kulturowe to niewątpliwie atuty naszego regionu. Zapraszamy do odwiedzenia Ziemi Puławskiej.

Dear Readers,

Please acquaint yourself with our „Four seasons of the year” publication presenting to you the natural and tourist attractions of the Puławy region, its monuments, and the most important historical data relevant to it. Our presentation is accompanied by nature itself – it is always by your side when you take a walk in the gminas of the region, changing its appearance with the seasons of the year.

We begin our journey in park książąt Czartoryskich in Puławy. It is here than one can learn more about the long history of the town while admiring the palace and park complex.

Discovering subsequent monuments will give you an insight of the history of the Czartoryski family. You will learn why they decided to settle in this picturesque area.

There are also other interesting places in the vicinity of Puławy, such as the „Łęg na Kępie” flora reserve and „Czapliniec” fauna reserve. The land occupied by the Kazimierski Park Krajobrazowy (Kazimierz

Landscape Park) and the town of Kazimierz Dolny itself, as well as Janowiec and its surrounding areas where the landscapes are truly remarkable, are also well worth visiting.

The next stop for us is Nałęczów. It was here that prominent Polish novelists, like Stefan Żeromski or Bolesław Prus, stayed and worked. Their works and achievements contributed to the town receiving the honorary title of „literary settlement.”

With its picturesque landscapes, remarkable environment, and historical and cultural richness are all the indubitable advantages of our region. Please visit the Puławy region.

Widok Wisły z Górek Parchackich

2. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Powiat Puławski to jeden z najciekawszych regionów Polski, położony w zachodniej części województwa lubelskiego nad Wisłą i jej dopływami: Wieprzem, Kurówką, Bystrą. Jest to styk czterech regionów geograficznych: Wyżyna Lubelskiej, Małego Mazowsza, Doliny Wisły Środkowej i Równiny Radomskiej. Powiat Puławski jest jednym z największych powiatów województwa lubelskiego.

Na obszarze Powiatu funkcjonuje 11 gmin, w tym jedna miejska (miasto Puławy), dwie miejsko-wiejskie (Kazimierz Dolny i Nałęczów) oraz 8 wiejskich (Baranów, Janowiec, Końskowola, Kurów, Markuszów, Puławy, Wąwolnica, Żyrzyn).

2. GEOGRAPHICAL LOCATION

Puławski Poviatis is one of the most interesting regions in Poland, situated in the western part of the Lubelskie Voivodeship next to the river Vistula and its tributaries: the Wieprz, the Kurówka, and the Bystra. This area is located where four geographical regions meet: Wyżyna Lubelska (Lublin Uplands), Małe Mazowsze (Little Mazovia), Dolina Wisły Środkowej (Middle Vistula Valley), and Równina Radomska (Radom Plain). It is one of the largest poviatis in the Lubelskie Voivodeship.

Within the poviat, there are 11 gminas, including one urban gmina (the town of Puławy), two rural-urban gminas (Kazimierz Dolny and Nałęczów), and eight rural gminas (Baranów, Janowiec, Końskowola, Kurów, Markuszów, Puławy, Wąwolnica, and Żyrzyn).

STRONY WWW GMIN POWIATU
PUŁAWSKIEGO:
/ WEBSITES OF GMINAS WITHIN
THE PUŁAWSKI POWIAT: /

- www.um.pulawy.pl
- www.pulawy.gmina.pl
- www.gminabaranow.pl
- www.janowiec.pl
- www.kazimierz-dolny.pl
- www.konskowola.info.pl
- www.kurow.eu
- www.markuszow.pl
- www.naleczow.pl
- www.wawolnica.pl
- www.zyrzyn.pl

www.pulawy.poviat.pl

3. SŁÓW KILKA O BOGATEJ PRZESZŁOŚCI ZIEMI PUŁAWSKIEJ

3. SOME REMARKS CONCERNING THE RICH PAST OF THE PUŁAWY REGION

Powiat Puławski to niepowtarzalny pod względem walorów przyrodniczo-krajoznawczych region o bogatej przeszłości. Warto więc przybliżyć pewne wydarzenia, które ukształtowały i wzbogaciły historię naszego regionu. Nie sposób wymienić tu wszystkich, dlatego też przedstawimy tu tylko te już zapomniane, dotyczące naszych lokalnych dziejów do 1794 r.

The Puławski Poviats is extraordinary due to its natural and landscape values, as well as due to its rich past. It would be worth your while to learn more about the events which shaped and enriched the history of our region. It would be impossible to list all events of importance so we present only the ones which have been forgotten and which are connected with our local history (up until 1794).

Miasto Puławy

- 1489 r. – pierwsza wzmianka w źródłach pisanych o Puławach
- W latach 30. XVII w. istniały w Puławach m. in. magazyn solny oraz przeprawa przez Wisłę i port rzeczny
- W latach 1645-1654 kupiec toruński Samuel Edwards umieścił w Puławach filię swojego przedsiębiorstwa handlowego
- W latach 1671-1676 Stanisław Herakliusz Lubomirski wznosił w Puławach barokowy pałac
- 1706 r. – podczas wojny północnej wojska szwedzkie Karola XII spaliły puławski pałac
- 1731 r. – August Aleksander Czartoryski poprzez małżeństwo z Zofią Denhof z Sieniawskich staje się właścicielem Puław
- 1777 r. – Król Polski Stanisław August Poniatowski odwiedza Aleksandra Augusta Czartoryskiego w Puławach
- 1785 r. – Puławy stają się główną siedzibą rodu Czartoryskich
- 1792 r. – Podczas wojny polsko-rosyjskiej powstał w Puławach plan porwania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w celu zmuszenia go do wystąpienia z Targowicy. Po opuszczeniu Ziemi Puławskiej przez wojska polskie wkroczyli Rosjanie
- 1794 r. – W okresie Powstania Kościuszkowskiego Rosjanie ograbili i zniszczyli zespół pałacowy w Puławach

The Town of Puławy

- 1489 – written records first mention Puławy
- In the 1630s in Puławy, there was a salt storage, a crossing through the Vistula, and a river port.
- In 1645-1654, Samuel Edwards, a merchant from Toruń, established a branch office of his commercial company in Puławy
- In 1671-1676, Stanisław Herakliusz Lubomirski erected a Baroque palace in Puławy.
- 1706 – during the Great Northern War, soldiers of Charles XII of Sweden razed the palace to the ground
- 1731 – August Aleksander Czartoryski became the owner of Puławy by marrying Zofia Denhof
- 1777 – Stanisław August Poniatowski, the King of Poland, visits August Aleksander Poniatowski in Puławy
- 1785 – Puławy become the main place of residence for the Czartoryski family
- 1792 – during the Polish-Russian war, a plan was devised in Puławy to kidnap King Stanisław August Poniatowski in order to force him to withdraw from the Targowica Confederation. After Polish troops left the Puławy region, Russian army entered it
- 1794 – during the Kościuszko Insurrection, the Russians looted and destroyed the palace complex in Puławy

Gmina Puławy

- 1656 r. – W Gołębiu doszło do starcia wojsk szwedzkich Karola X Gustawa z wojskami polskimi dowodzonymi przez hetmana Stanisława Czarnieckiego. Wojska szwedzkie zdobyły i spaliły zamek w Janowcu oraz złupiły Kazimierz
- 1672 r. – W Gołębiu zawiązała się tzw. Konfederacja Gołębska w obronie króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego
- 1716 r. – Pod Gołębiem nastąpiła koncentracja wojsk Augusta II Sasa po zawiązaniu Konfederacji Tarnogrodzkiej
- 1791 r. – W pobliżu Gołębia był rozlokowany obóz wojsk koronnych podczas manewrów wojskowych, gdzie ks. Grzegorz Piramowicz poświęcił sztandary pułkowe

The Gmina of Puławy

- 1656 – in Gołęb, there was a skirmish of Swedish soldiers under Charles X Gustav of Sweden with Polish army under the command of Field Hetman Stanisław Czarniecki. The Swedes took over and burnt the castle in Janowiec and pillaged Kazimierz
- 1672 – in Gołęb, the Gołęb Confederation, aimed at defending King Michał Korybut Wiśniowiecki, was established
- 1716 – an army was rallied around August II Sasa the Strong close to Gołęb after the Tarnogród Confederation was established
- 1791 – a camp of Crown soldiers was established close to Gołęb during military manoeuvres and Father Grzegorz Piramowicz blessed the regimental banners

Baranów

1544 r. – Zygmunt I Stary wydał przywilej dla Piotra Firleja na lokację miasta prywatnego Baranów na gruntach wsi Laskowice

Baranów

1544 – Zygmunt I the Old granted Piotr Firlej the right to establish a private settlement of Baranów on the land belonging to the village of Laskowice

Janowiec

- 1325 r. – Pierwsza wzmianka w źródłach pisanych o Janowcu
- 1537 r. – Zygmunt I Stary wydał przywilej dla Piotra Firleja na lokację miasta Janowiec na gruntach wsi Serokomla
- 1606 r. – Pobyt króla Zygmunta III Wazy wraz z wojskiem pod Janowcem podczas rokoszu Mikołaja Zebrzydowskiego

Janowiec

- 1325 – written records first mention Janowiec
- 1537 – Zygmunt I the Old granted Piotr Firlej the right to establish a settlement called Janowiec on the land belonging to the village of Serokomla
- 1606 – King Zygmunt III Waza and his army stationed close to Janowiec during the rebellion of Mikołaj Zebrzydowski

Kazimierz Dolny

- 1249 r. – Pierwsza wzmianka w źródłach pisanych o Kazimierzu
- ok. 1565 r. i ok. 1585 r. pożar strawił Kazimierz
- Od 2 poł. XVI do 2 poł. XVII w. Kazimierz ze względu na handel zbożem przeżywał swój największy rozkwit

Kazimierz Dolny

- 1249 – written records first mention Kazimierz Dolny
- c. 1565 and c. 1585 – Kazimierz suffered greatly in a fire
- The town of Kazimierz flourished from the second half of the 16th century up until the second half of the 17th century due to grain trade

Końskowola

- 1409 r. – Pierwsza wzmianka w źródłach pisanych o Końskowoli
- 1532 r. Zygmunt I Stary wydał przywilej dla Andrzeja Tęczyńskiego na lokację miasta Końskowola
- 1712 r. – Elżbieta Lubomirska nadała przywilej, który zezwalał na produkcję gorzałki, piwa i przerób miodów oraz osiedlanie się Żydów i nabywanie przez nich nieruchomości w Końskowoli

Końskowola

- 1409 – written records first mention Końskowola
- 1532 – Zygmunt I the Old granted Andrzej Tęczyński the right to establish a settlement called Końskowola
- 1712 – Elżbieta Lubomirska granted Końskowola the right to produce spirits, beer and honey products and also made it possible for Jews to settle there and buy land

Kurów

- 1185 r. – Pierwsza wzmianka w źródłach pisanych o Kurowie
- ok. 1330 r. – W Kurowie został zbudowany gród, który Władysław Łokietek nadał rodowi Kurowskich
- 1442 r. – Lokacja Kurowa na prawie magdeburskim przez Piotra Kurowskiego.
- W latach 1456-1465 Kurów był siedzibą powiatu kurowskiego
- 1783 r. – w Kurowie powstała szkoła parafialna, którą założył Ignacy Potocki, a prowadził ks. Grzegorz Piramowicz

Kurów

- 1185 – written records first mention Kurów
- c. 1330 – a settlement was erected in Kurów and Władysław Łokietek granted it to the family of Kurowski
- 1442 – Kurów was founded in line with the Magdeburg rights by Piotr Kurowski
 - In 1456-1465, Kurów was the seat of the Kurowski Powiat
 - 1783 – a parish school was established in Kurów by Ignacy Potocki and Father Grzegorz Piramowicz taught there

Markuszów

- 1317 r. – Pierwsza wzmianka w źródłach pisanych o Markuszowie.
- ok. 1550 r. Zygmunt II August wydał przywilej dla Piotra Firleja na lokację miasta Markuszów
- 1792 r. – podczas wojny polsko-rosyjskiej w obronie Konstytucji 3 Maja doszło między stronami do walk pod Markuszowem – była to ostatnia bitwa tej wojny

Markuszów

- 1317 – written records first mention Markuszów
- c. 1550 – Zygmunt II August granted Piotr Firlej the right to establish a settlement called Markuszów
- 1792 – during the Polish-Russian war in defence of the Constitution of May 3rd there were some skirmishes close to Markuszów – this was the last battle of the war

8

Nałęczów

- 1523 r. – Zygmunt I Stary wydał przywilej, na mocy którego tereny dzisiejszego Nałęczowa przeszły w ręce rodziny Samborzeckich
- 1751 r. – Aleksander Gałęzowski sprzedał swoje dobra ziemskie Stanisławowi Małachowskiemu herbu Nałęcz, od którego pochodzi nazwa Nałęczowa
- W latach 1770-1775 powstała rezydencja – Pałac Małachowskich

Nałęczów

- 1523 – Zygmunt I the Old bestowed the ownership of the area occupied by Nałęczów today upon the Samborzecki family
- 1751 – Aleksander Gałęzowski sold his land to Stanisław Małachowski of the Nałęcz coat of arms – hence the name of Nałęczów
- In 1770-1775, a manor house – Małachowski Palace – was erected

Wąwolnica

- 1278 r. – najazd Tatarów na Wąwolnicę
- Przed 1370 r. Wąwolnica uzyskała prawa miejskie
- 1409 r. – Władysław II Jagiełło nadał Wąwolnicy przywilej targowy
- Od 1444 r. na zamku w Wąwolnicy odbywały się obrady sądu kasztelana lubelskiego, a w XVI w. sądy wojewody lubelskiego nad szlachtą
- 1448 r. – ponowna lokacja Wąwolnicy na prawie magdeburskim
- 1567 r. – Wąwolnica uległa całkowitemu spaleniu

Wąwolnica

- 1278 – the Tartars raided Wąwolnica
- Before 1370 Wąwolnica was granted township rights
 - 1409 – Władysław II Jagiełło bestowed the market rights (ius fori) upon Wąwolnica
 - From 1444, the court of the Lublin Castellan resided at the castle in Wąwolnica and, in the 16th century, the Voivode of Lublin adjudicated arguments among noblemen here
 - 1448 – Wąwolnica was re-located subject to the Magdeburg rights
- 1567 – Wąwolnica burnt to the ground

Żyrzyn

- Co najmniej w latach 1486-1503 właścicielem Żyrzyna był Stanisław z domu Jarzyna

Żyrzyn

- In the period of 1486 to 1503 approximately, Stanisław of the house of Jarzyna was the owner of Żyrzyn

4. BOGACTWO PRZYRODNICZE POWIATU

4. ENVIRONMENTAL RICHNESS OF THE POWIAT

Bogactwo przyrodnicze Powiatu Puławskiego wynika z jego położenia – nad Wisłą i jej dopływami: Wieprzem, Kurówką i Bystrą, na styku kilku regionów geograficznych. Z położenia tego wynika różnorodność siedlisk – flory i fauny a tym samym wartość tego zakątka Polski. Znaczenie przyrodnicze Ziemi Puławskiej potwierdza utworzenie różnych form ochrony przyrody o randze lokalnej, krajowej czy o znaczeniu europejskim – sieć NATURA 2000.

The natural richness of the Puławski Powiat results from its location – close to the Vistula and several of its tributaries, the Wieprz, the Kurówka, and the Bystra, at the meeting point of several geographical regions. The habitats of both animals and plants are variegated thanks to the powiat being situated as it is – this further increases the value of this particular region of Poland. The natural value of the Puławy region is confirmed by the fact that various forms of environmental protection were employed here, of local, national, and European significance – the NATURA 2000 network.

I. Formy Ochrony w ramach sieci Natura 2000

Małopolski Przełom Wisły – obszar specjalnej ochrony ptaków (dyrektywa ptasia)

Wisła należy do ostatnich rzek w Europie płynących naturalnymi korytami, nieukształtowanymi przez człowieka. Obszar Małopolskiego Przełomu Wisły obejmuje fragment doliny Wisły i rozciąga się od Annapola do Puław, gdzie rzeka przedziera się między wyżynami: Kielecko-Sandomierską i Lubelską – doliną o szerokości od 1,5 do 10 km, największą w okolicy Kazimierza Dolnego. Granice szerokiej doliny

I. Protection as part of the Natura 2000 network

Małopolski Lesser Poland Vistula Ravine - area of special bird protection (Birds Directive)

The Vistula is one of the last European rivers which flow along their natural beds which has not been altered by humans. The area occupied by the Lesser Poland Vistula Ravine constitutes a fragment of the Vistula valley from Annapol to Puławy where the river flows between Kielecko-Sandomierska Uplands and

Rezerwat Krowia Wyspa

wyznaczają wysokie brzegi – skarpy dochodzące do 60-80 m, a nawet 100 m wysokości. Zbocza są strome i wymodelowane w warstwach okresu kredowego. Powstanie przełomowego odcinka Wisły przez pas wyżyn nastąpiło w wyniku ruchów dźwigających i związanej z tym wzmożonej działalności erozyjnej rzek. Skały kredowe stopniowo ulegały erozji rzecznej. Wśród malowniczych meandrów znajdują się liczne wyspy, piaszczyste

Lublin Uplands, in a valley 1.5 km to 10 km in width. This valley is the narrowest close to Kazimierz Dolny. There are high embankments marking the edges of the broad valley – their height is up to 60-80 metres, and even 100 metres at some points. The slopes of the embankment are steep and they were formed in the Cretaceous period. The ravine of the Vistula running across the belt of uplands was created as a result of orogeny and increased pace of river erosion connected with it.

Rocks from the Cretaceous period were gradually subjected to water erosion. Numerous islands can be found among the picturesque meanders –

Rybitwa rzeczna

lub pokryte roślinnością, wykorzystywane często jako pastwiska.

Brzegi rzeki i terasę zalewową zarastają zarośla wikłino-we, łąki i pastwiska, lasy wierzbowo-topolowe, piaszczyste plaże, tereny użytkowane rolniczo. Obszar jest ostoją ptasią o randze europejskiej ważną dla ptaków wodno-błotnych. Szczególne znaczenie mają populacje gatunków takich jak: rybitwa białoczelna i rzeczna, ostrygojad, dzięcioł białogrzbiety, mewa czarnogłowa, szablodziób, batalion, krwawodziób, mewa pospolita, rycyk, płaskonos, nurogęś i zimorodek. Małopolski Przełom Wisły był w przeszłości ważnym szlakiem komunikacyjnym. O jego dawnej roli świadczą spichlerze zbożowe, bogate kamienice mieszczańskie oraz ruiny zamków w Kazimierzu, Janowcu i Bochothnicy.

they are either sandy islands or islands with some plants on them. The latter are often used as pastures.

There are wicker thickets, meadows, pastures, and willow-poplar forests, sandy beaches, and arable lands on the banks of the river and within its tidal frame. The area is a sanctuary for birds of European significance, especially important to water birds and birds inhabiting wetlands. There are several significant populations here, including little tern and river tern, Eurasian oystercatcher, white-backed woodpecker, Mediterranean gull, pied avocet, ruff, common redshank, common gull, black-tailed godwit, northern shoveler, and kingfisher. The Lesser Poland Vistula Ravine used to be an important communication route. Granaries, rich tenement houses, and ruins of castles in Kazimierz, Janowiec, and Bochothnica are all tokens of past splendour.

Płaskowyż Nałęczowski – specjalny obszar ochrony siedlisk (dyrektywa siedliskowa)

Ostoja obejmuje jeden z najsilniej urzeźbionych rejonów w Europie. Płaskowyż Nałęczowski pokrywa gruba czapa lessowa o miąższości 30 m (średnio 10-15 m). Obszar jest silnie pocięty dolinami rzecznyymi i wąwozami. Procesy erozyjne mają w wielu wąwozach charakter czynny i przeobrażają lessowy krajobraz z roku na rok. Dzięki temu możemy obserwować niemal wszystkie znane formy rzeźby erozyjnej i to w różnych stadiach rozwojowych (głęбочnice, wądoły, debry, parowy). Średnio występuje tu 10 km wąwozów lessowych na km² terenu. Ostoja w 60% porośnięta jest lasem, pozostałe tereny,

Nałęczów Plateau – special area of habitats under protection (Habitats Directive)

The reserve includes one of the most distinctly shaped areas in Europe. The Nałęczów Plateau has a thick layer of lessive soil (up to 30 m, 10-15 m on average). There are numerous river valleys and gorges cutting across the region. The erosion processes still continues in numerous gorges and they transform the lessive landscape year by year. Thanks to this, almost all known forms of landscape resulting from erosion can be observed here at various forms of development (sunken lanes, gorges, ravines, and valleys). On average, there is 10 km² of lessive ravines per every square kilometre of land.

//

szczególnie obszary wierzchowinowe, są uprawiane rolniczo. W ostoi znajdują się także grotty w Bochojnicy. Powstały one wyniku eksploatacji wapienia. Dziś stanowią unikalne stanowisko geologiczne i cenną pamiątkę kulturową. Grotty znajdują się na 70-cio metrowym zboczu doliny rzeki Bystrej, która wchodzi w skład tzw. krainy pstrąga i lipienia. W jej dolinie znajdują się stawy rybne i wilgotne ekstensywnie użytkowane łąki. Zbocza i dna wąwozów porasta grąd lipowo-grabowy, a lokalnie również świetlista dąbrowa. Grotty są jedną z 20 największych zimowych ostoi nietoperzy w Polsce. Spotyka się tu 14 gatunków tych ssaków. Stwierdza się występowanie cennych muraw ciepłolubnych, zwanych murawami kserotermicznymi, grądu środkowoeuropejskiego i subkontynentalnego. Są też ważne dla Europy gatunki zwierząt: bóbr europejski, czerwończyk fioletek, czerwończyk, nieparek, modraszek nausitous, modraszek telejus, mopek, nocek Bechsteina, nocek duży, nocek tydkowłosa, szlaczkoń szafraniec, wydra.

Przełom Wisły w Małopolsce – specjalny obszar ochrony siedlisk (dyrektywa siedliskowa)

Obszar obejmuje przełomowy odcinek doliny Wisły, od ujścia Sanny powyżej Annopola do Puław. W dolinie Wisły występują liczne starorzecza, łąki i zastoiska, piaszczyste wyspy oraz namuliska. Tereny te porastają rozległe zarośla wierzbowe oraz gdzieś tam płatki łąk nadrzecznych. Część koryta rzeki jest obwałowana, a obszar międzywał zajęty jest przez zarośla wierzbowe i łąki. W górnym biegu rzeki występują strome, wapienne i lessowe skarpy wznoszące się nawet do

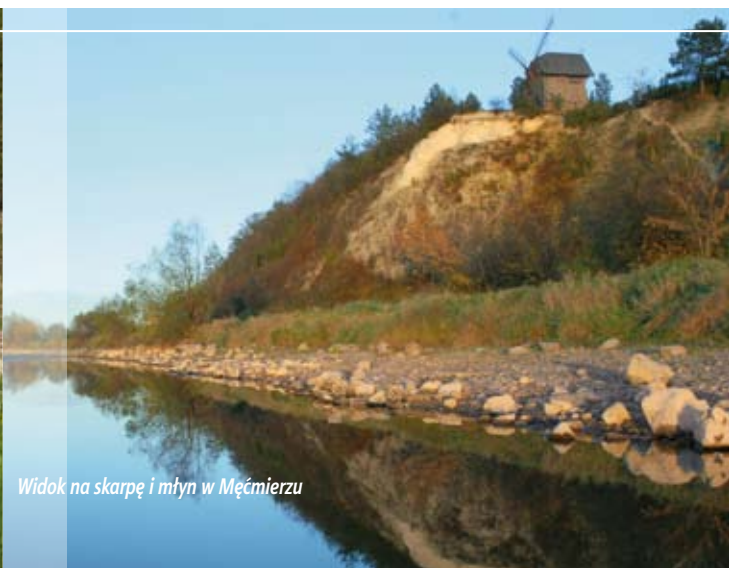
60% of the sanctuary is covered by forest and the remaining areas, especially surface area, are used in agriculture. Within the sanctuary, there are also grottoes in Bochojnica. These were created as a result of calcareous rock mining. Today, they are a unique geological site and an attractive place for tourists. The grottoes are situated on the 70-metre slope of the Bystra river valley which itself is a part of the „land of trout and grayling.” Fish ponds and extensively used humid meadows are located within the valley of the river. The slopes and bottoms of ravines are covered by lime-and-hornbeam broadleaved forest and there are also some light oak forests. The grottoes are one of the 20 largest winter habitats of bats identified in Poland. 14 species of these mammals live there. Xerothermic swards can be found in the area, as well as Central European broadleaved forest and subcontinental broadleaved forest. Important animals, rare in Europe, live here, including European beaver, violet copper, copper, scarce large blue, barbastele, Bechstein's bat, large mouse-eared bat, pond bat, Danube clouded yellow, and otter.

Lesser Poland Vistula Ravine – special area of habitats under protection (Habitats Directive)

This area includes the ravine section of the Vistula from the mouth of the Sanna near Annopol to Puławy. There are numerous old river beds, sandy islands, sandbanks, and isolated still water bodies in the valley of the Vistula. There are extensive willow thickets in this area and, here and there, riverside riparian forests. There are flood banks along some sections of the river

Kamieniołom komorowy w Bochojnicy

Widok na skarpe i młyn w Męcimierzu

90 m ponad dolinę Wisły. Na stokach tych występują cenne murawy ciepłolubne, zwane murawami kserotermicznymi. Na terenie ostoi stwierdzono 11 rodzajów siedlisk cennych z europejskiego punktu widzenia, które stanowią w sumie 24% powierzchni ostoi. Największą powierzchnię zajmują użytkowane ekstensywnie łąki oraz lasy łęgowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe. Obszar ten obejmuje fragment ostoi ptaków wodno-błotnych o randze europejskiej, ważnej zarówno dla gatunków łęgowych, jak i migrujących. Spośród cennych gatunków ptaków występują tu: czapla biała i czapla nadobna, bocian czarny, bielik, kulon, mewa czarnogłowa oraz rybitwa wielkodzioba. Ostoja jest również siedliskiem żółwia błotnego oraz kilku cennych dla przyrody europejskiej gatunków ryb m.in. kozy, różanki i piskorza. Dolina Wisły uważana jest za korytarz ekologiczny rangi europejskiej, który umożliwia przemieszczanie się wielu gatunków zwierząt i roślin.

Puławy („Dom Dziecka” w Puławach) – specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)

Kolonja nocków dużych zajmuje strych budynku, w którym znajduje się Dom Dziecka. Obszar obejmuje również żerowisko nietoperzy. Zgodnie z kryteriami wyboru schronień nietoperzy do ochrony w ramach polskiej części sieci Natura 2000, obiekt uzyskał 17 punktów, co daje podstawy do włączenia go do sieci Natura 2000. Na terenie obszaru znajduje się kolonia rozrodzająca gatunku nietoperzy z załącznika II dyrektywy siedliskowej. Jest to największa kolonia nocka w woj. lubelskim.

Dolny Wieprz – specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)

Rozległa, płaska dolina rzeczna z bogatym mikroreliefem (piaszczyste wzniesienie i muliste obniżenia). Koryto rzeki zachowało naturalny, silnie meandrujący charakter. Towarzyszą

and there are willow thickets and meadows in the vicinity of the flood banks. In the upper part of the river, there are calcareous and lessive embankments towering above the valley of the Vistula (and sometimes higher than 90 metres). On their slopes, there are valuable xerothermic swards. Within this sanctuary, 11 types of habitats precious from the point of view of the entire Europe have been identified and these jointly constitute 24% of the total area of the reserve. The largest area of the sanctuary is occupied by extensively used meadows, riparian forests, and riverside willow thickets. Also, a part of this area is a sanctuary of water and wetland birds of European importance. This land is of significance to both migrating species and species that breed on it. As for rare species of birds present in the area, there is great egret, little egret, black stork, white-tailed sea eagle, Mediterranean gull, Eurasian stone-curlew, and Caspian tern. The sanctuary is also a habitat of the European pond terrapin and several species of fish valuable in light of European wildlife (including spined loach, weatherfish, and amur bitterling). The valley of the Vistula is considered European-level ecological landscape which makes migration possible for numerous species of plant life and animals.

Puławy („Dom Dziecka” in Puławy) – special area of habitats protection (Habitats Directive)

A population of large mouse-eared bats occupies the attic of the building where Dom Dziecka (Children's Home) is. The feeding grounds of these bats cover the vicinity of their lair. According to the criteria for selecting habitats of bats to be protected as part of the Polish section of the Natura 2000 network, this habitat was awarded with 17 points which qualifies it to be made a part of the Natura 2000 network. There is a breeding population of a species of bat mentioned in Appendix 2 to the Habitats Directive here. This is the largest population of large mouse-eared bat in the Lubelskie Voivodeship.

Piskory od północy

Las nad Jeziorem Piskory

mu liczne starorzecza i zastoiska. Do doliny głównej uchodzi kilka małych dolin rzecznych. W dolinie Wieprza położonych jest kilka kompleksów stawów. W jej dnie dominują rozległe, ekstensywnie użytkowane łąki o zmiennym uwilgotnieniu. Lokalnie występują płaty łągów i zakrzaczeń wierzbowych oraz płaty muraw napiaskowych. W południowo-zachodniej części ostoi znajduje się kompleks leśny (bory świeże, olsy) z zespołem wydm i położonym między nimi, wybitnie cennym przyrodniczo, zbiornikiem wodnym – Jeziorem Piskory, do którego reintrodukowano marsylię czterolistną. Naturalna dolina Wieprza, z licznymi meandrami i starorzeczami; stanowi najlepszy przykład półnaturalnego krajobrazu i pełni funkcję korytarza ekologicznego o randze krajowej. Jest ważną ostoją siedlisk podmokłych i okresowo zalewanych łąk. W ostoi znajduje się jedyne istniejące w Polsce stanowisko zastępcze marsylii czterolistnej. Roślina została tu wprowadzona w latach 1995-2000. Jest to też ważna ostoja ptaków wodno – błotnych. Rozległy, otwarty teren ma bardzo duże walory krajobrazowe.

II. Inne formy ochrony przyrody

Kazimierski Park Krajobrazowy

Park o powierzchni 136,7 km² obejmuje bardzo cenne obszary geologiczne. Oprócz walorów abiotycznych posiada walory kulturowe i krajobrazowe. Jedną z najważniejszych atrakcji Parku jest gęsta sieć wąwozów lessowych. W okolicach Bochotnicy ich zagęszczenie jest największe w Europie i przekracza 10 km na km². Dzięki ogromnej podatności lessów na erozję teren parku ulega ciągłym przemianom. Lessowe i wapienne zbocza doliny Wisły oraz doliny Bystrej porastają murawy

i zarośla kserotermiczne z wieloma rzadkimi i chronionymi gatunkami. Położony na terenie Parku zespół zabytkowy Kazimierza Dolnego uznano za pomnik historii.

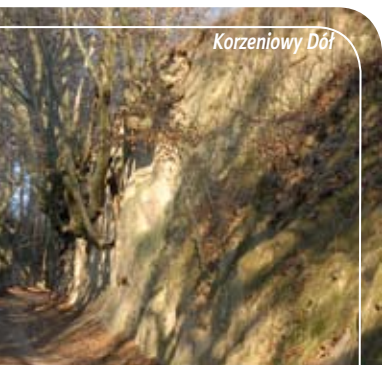
Dolny Wieprz (Lower Wieprz) – special area of habitats protection (Habitats Directive)

Extensive, flat river valley with rich lie of the land (sandy risings and muddy hollows). The bed of the river has retained its original meandering character. There are also numerous old river beds and isolated still water bodies here. Several small river valleys connect with the main valley. Also, there are several complexes of ponds in the valley of the Wieprz. At the bottom of the valley, there are extensively used meadows of varying humidity. Locally, there are some riparian forests and willow thickets, as well as some sward growing on sandy surfaces. In the south-western part of this sanctuary, there is a forest complex (young woods, alder forests) with some dunes and a body of water located between the forest and the dunes. This body of water is called Jezioro Piskory and it is of exceptional environmental value. *Marsilea quadrifolia* (European water clover) has been reintroduced into this body of water. The valley of the Wieprz, with numerous meanders and old river beds, is a very good example of semi-natural landscape and it is an ecological corridor of national importance. There are numerous wetlands and seasonally flooded meadows here. In the sanctuary, there is also the only substitute habitat of *marsilea quadrifolia* in Poland. The plant was introduced into the region in 1995-2000. This region is also important for water and wetland birds. Vast, open areas offer great sightseeing opportunities.

I. Other forms of environmental protection

Kazimierski Park Krajobrazowy (Kazimierz Landscape Park)

A park with some very valuable geological areas, 136.7 km² in area. Apart from its inanimate attractions, it also has a lot to offer in terms of culture and landscape. One of the most prominent attractions of the Park is the dense pattern of lessive ravines. The number of such ravines is the greatest in the vicinity of Bochotnica (the greatest in Europe, actually) and it exceeds 10 km per km². Thanks to lessive soil being very prone to erosion, the park continually changes its image. Lessive and calcareous slopes of the Vistula valley and the Bystra valley are overgrown with sward and xerothermic thickets and there are numerous rare and protected species within these. The Kazimierz Dolny complex of monuments located within the park is considered historic.

Korzeniowy Dół

Obszar Chronionego Krajobrazu Pradolina Wieprza

Naturalne tereny Pradoliny Wieprza leżały u podstaw ustanowienia największego obszaru chronionego w województwie lubelskim. W OCK objęto ochroną dolny odcinek Wieprza oraz znajdujące się nieopodal kompleksy leśne – obniżenie doliny dolnego Wieprza i jego dopływu Tyśmienicy. Rzeka osiąga tutaj imponujące rozmiary – szerokość doliny dochodzi do 6 km, a koryta do 200 m. Na tym odcinku Wieprz tworzy ogromne zakola, łachy i wysepki, a brzegi porastają kępy zadrzewień. Koryto otaczają łąki i pastwiska, na których zachowano tradycyjne formy gospodarowania, urozmaicone licznymi bagnami i stawami. OCK odznacza się niezwykłą różnorodnością biologiczną. Wiele rzadkich roślin związanych jest nie tylko z łąkami czy starorzeczami – „wieprzyska”, ale także z ciepłolubnymi murawami i pastwiskami oraz lasami i borami. To także miejsce obfitujące w wiele rzadkich kręgowców. Można tutaj obserwować dziesiątki gatunków ptaków siewkowatych, brodzących, drapieżnych i wodnych. W miejscach, gdzie dolina się zawęża wytworzyły się wysokie skarpy, na których rosną rośliny stepowe. Pradolina Wieprza rozpościera się na terenie gmin: Żyrzyn, Baranów.

Krowia Wyspa

Rezerwat faunistyczny o powierzchni 62,3 ha, chroniący stanowiska lęgowe wielu rzadkich gatunków ptaków, głównie

Rezerwat Krowia Wyspa

Wieprz Ice-marginal Valley - Protected Landscape Area

The area occupied by the ice-marginal valley of the Wieprz was used as the basis for establishing the largest protected zone in the Lubelskie Voivodeship. Within OCK, the lower part of the Wieprz valley was included into protected zone, as well as the nearby forest complexes (in the hallow within the lower Wieprz valley and its tributary, the Tyśmienica). The river becomes truly magnificent here – the breadth of the valley is up to 6 km and the breadth of the river bed up to 200 metres. At this section, the Wieprz forms vast meanders, sand beds, and islets. Islands on the river are overgrown with clusters of trees. The river bed is surrounded by meadows and pastures which are cultivated in the traditional manner and where there are numerous bog areas and ponds. The characteristic feature of OCK is its biological diversity. Numerous rare plants connected with meadowlands and old river beds („wieprzyska”) grow here, as well as xerothermic sward. There are also pastures and forests here. Also, numerous rare species of vertebrate inhabit this area. Dozens of bird types from the charadriidae family can be found here, as well as numerous birds of prey, water birds, and many representatives of the ciconiiformes family. In places where the valley is narrower, there are high embankments on which steppe plants grow. The ice-marginal valley of the Wieprz is located in the gminas of Żyrzyn and Baranów.

Cow Island

A fauna reserve, 62.3 ha in area. It protects the breeding grounds of numerous rare species of birds, mainly water and wetland birds, including ruff, black-tailed godwit, Eurasian stone-curlew, Eurasian oystercatcher, sand martin, northern lapwing, yellow wagtail, garganey, green-winged teal, common sandpiper, calidris furruginea, little ringed plover, ringed

Ptaki nad Wisłą w okolicy Gołębia

wodnych i błotnych m.in. bataliona, rycyka, kulona, ostrygojada, brzegówki, czajki, pliszki żółtej, cyranki, cyraneczki, brodzieca piskliwego i krwawodziobego, siweczki rzecznej i obroźnej, płaskonosa, czterech gatunków mew, rybitwy zwyczajnej i białoczelnej. Wyspa od dawna użytkowana była jako pastwisko, nigdy nie sadzono tu wikliny, co było przyczyną wykształcenia się specyficznych zbiorowisk roślinnych. Jest też ważnym miejscem odpoczynku na szlaku wędrówek ptaków przelotnych: świstuna i rożeńca.

Łęg na Kępie

Rezerwat przyrody obejmuje powierzchnię 4,71 ha, położony w dolinie Wisły, w granicach administracyjnych Puław. Rezerwat chroni pozostałości typowego niegdyś w tym rejonie nadwiślańskiego lasu łęgowego. Niewielkie pozostałości łęgów przejawiają wyraźne oznaki grądowienia spowodowane osuszaniem siedliska. Ze względu na walory naukowe, historyczne i krajobrazowe utrzymano jednak dla tej śródpolnej enklawy leśnej status rezerwatu. Występują tutaj liczne gatunki obce: dąb błotny, topole włoska i kanadyjska, sosna wejmutka.

Czapliniec koło Gołębia

Rezerwat faunistyczny o całkowitej powierzchni 19,04 ha. Położony jest w leśnictwie Gołąb, Nadleśnictwie Puławy. Rezerwat ustanowiono w celu ochrony kolonii łęgowej czapli siwej.

plover, four species of seagull, northern shoveler, common gull, and little tern. The river has been used as pastureland for long time and wicker has never been planted here – this is why characteristic clusters of plants appeared here. It is also an important resting place for migrating birds, like Eurasian wigeon and northern pintail.

Łęg na Kępie

This reserve is 4.71 ha in area and it is located in the valley of the Vistula, within the administrative borders of Puławy. It protects the remnants of Vistula riparian forest which used to be common in the area. The remaining riparian forests are turning into broadleaved forests because the area is becoming drier and drier. This forest sanctuary located amidst fields was made into a reserve due to its scientific, historical, and landscape value. Numerous species of plants not native to Poland grow here, including swamp Spanish oak, black poplar, hybrid black poplar, and Eastern white pine.

Czapliniec near Gołąb

Fauna reserve occupying a total area of 19.04 ha. It is located in the forest administration region of Gołąb, a part of Puławy forest district office. The reserve was established in order to protect the breeding grounds of grey heron.

Wisła w Gołębiu

Rozlewiska Wieprza w Baranowie

Rezerwat przyrody Jezioro Piskory

Rezerwat położony w leśnictwie Zagórki o łącznej powierzchni 203,05 ha znajduje się w środku trójkąta: Dęblin, Puławy oraz Żyrzyn. Powstał w wyniku spiętrzenia wody na cieku Duży Pioter. Obecnie jest najcenniejszą ostoją ptactwa wodno-błotnego na Lubelszczyźnie. Na Piskorach

spotkać można bąka, bielika, błotniaka stawowego, błotniaka zbożowego, błotniaka łąkowego, myszołowa, bociana białego oraz czarnego, rybitwę rzeczną, popielatą, białoczelną, białowąsą, czarną, białoskrzydłą. Lęgi odbywają tu także żurawie i gęsi gęgawe, a w pobliskich olsach – puchacz. Występująca tu populacja perkozów zausznika jest najliczniejszą na całej Lubelszczyźnie i jedną z większych w kraju.

Z ssaków spotkać można: bobry, sarny,

jelenie, łosie, dziki. Piskory słyną również z bogatej roślinności, takiej jak bagno zwyczajne, konwalia majowa, pajęcznica gałęzista, płływacz zwyczajny i jaskier wielki. Wśród roślinności wodnej uformował się zespół rdestu ziemnowodnego i rogatka sztywnego. Najwyższe wartości przyrodnicze skupiają się w samym jeziorze, będącym jedną z najcenniejszych ostoi ptactwa wodno – błotnego na całej Lubelszczyźnie.

Kozi Bór

Obszar chronionego krajobrazu. Jego powierzchnia liczy 12681 ha. Znajduje się na terenie gmin: Żyrzyn, Kurów, Abramów, Markuszów, Garbów, Kamionka. Jest to las mieszany, częściowo położony na bagnach. Stanowi własność Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Puławy.

Ścianka Pożaryskich

Geologiczne stanowisko dokumentacyjne, chroniące unikalny profil geologiczny w kamieniołomie komorowym w Bochothnicy.

Jezioro Piskory Nature Reserve

The reserve is located in Zagórki forest administration region and it occupies a total area of 203.05 ha. It is situated in the middle of the Dęblin-Puławy-Żyrzyn triangle. The lake was created as a result of increasing the level of water of the Duży Pioter stream. As of now, it is the most valuable of all sanctuaries of water and wetlands birds in the Lublin region. Jezioro Piskory offers you an opportunity to see European bittern, white-tailed sea eagle, western marsh harrier, hen harrier, Montagu's harrier, buzzard, black and white storks, river tern, little tern, arctic tern, whiskered tern, black tern, and white-winged tern. These are also hatching grounds for cranes, greylag geese, and, in the nearby alder forests, eagle owls. The population of the black-necked grebe which lives here is the largest

in the entire Lublin region and

one it is one of the largest such populations in the country at large. As for mammals, there are beavers, does, deer, elks, and boars. Jezioro

Piskory is also rich in terms of plant life, including wild rosemary, lily-of-the-valley, anthericum ramosum, common bladderwort, and ranunculus lingua. Among water plants, there are also populations of water knotweed and rigid hornwort. The most valuable part of the area, from ecological point of view, is the lake itself. It is one of the most precious sanctuaries of water and wetland birds in the entire Lublin region.

Kozi Bór (Goat Forest)

Area of protected landscape It occupies an area of 12681 ha. It is situated within the territory of the following gminas: Żyrzyn, Kurów, Abramów, Markuszów, Garbów, and Kamionka. The type of forest growing here: mixed forest, partially growing on swampy areas. This area belongs to the State Treasury and is managed by the Puławy forest district office.

Ścianka Pożaryskich (Pożaryski Wall)

Geological documentation site protecting unique geological profile in the chamber rock quarry in Bochothnica.

Żuraw

5. SPACER PO GMINACH W ODSŁONIE 4 PÓR ROKU

5. A WALK THROUGH THE GMINAS IN ALL SEASONS OF THE YEAR

Wiosna, lato, jesień, zima. Zmienność pór roku w przyrodzie to coś więcej niż mistyka przemijającego czasu. Łatwiej skłonić ludzi, aby zatroszczyli się o dzieło sztuki, zabytek, pamiątkę historyczną niż o otaczający krajobraz, las, łąkę, czy gatunek fauny albo flory. Wytwory kultury są czymś konkretnym, namacalnym dowodem przeszłości, o której nie chcemy zapominać. Otaczająca nas przyroda, w całym swoim bezmiarze i nieuchwytności, jest w pewnym sensie abstrakcyjna, niemierzalna, trudniej przeliczyć jej zasoby na wymierne kwoty. Angażowanie miejscowych społeczności w ochronę ich rodzimego środowiska naturalnego skłania do szerszego spojrzenia na otoczenie. Pomaga dostrzec harmonię i równowagę, w jakiej współistnieją przyroda i kultura. W takim wymiarze okazuje się, że to przyroda miała decydujący wpływ na ukształtowanie formy, wyglądu danego elementu kultury materialnej czy też niematerialnej. Poprzez pielęgnowanie i ochronę lokalnego dziedzictwa kulturowego, czy to w formie dóbr materialnych, czy też tradycji, zwyczajów, folkloru, można chronić środowisko naturalne, z którego wyrosły owe wartości kultury decydujące o niepowtarzalnej tożsamości regionów. Drodzy czytelnicy, aby zrozumieć i dostrzec to piękno wybierzmy się na spacer po gminach naszego Powiatu.

Spring, summer, autumn, winter. There is more than just the mystery of passing time to changes of the seasons in nature. It is easier to convince people to care for a work of art, a monument, or a historic memento than to make them believe that forests, landscapes, meadows, or a particular species of plant or animal are also of great importance. Artefacts of culture are something solid and tangible. They represent past of which we would like to remember. Natural life surrounding us, be it vast and elusive as it is, seems more abstract to us. It cannot be measured and its resources cannot be converted into amounts of money easily. Involving local communities into protecting the environment in their vicinity requires considering this environment in greater detail. It helps to reveal the harmony and balance between nature and culture. From this perspective, it suddenly turns out that nature had definitive impact on the shape and appearance of particular elements of culture, both tangible works of it and its immaterial „products,” like traditions. By looking after the local cultural heritage, in the form of material works and traditions and folklore, and protecting it, we can also protect the natural environment, remembering that cultural values which define the unique character of every region stem from nature itself. Dear Readers, in order to understand and see this beauty, let us take a walk across the gminas of our powiat.

Puławy

I. Miasto Puławy

Puławy leżą w województwie lubelskim, na prawym brzegu Wisły, w jej środkowym biegu, na styku Wyżyny Lubelskiej i Niziny Mazowieckiej. Te dwie krainy geograficzne, różniące się od siebie, podnoszą atrakcyjność miasta. Właśnie w Puławach Wisła płynąca dotąd wąską doliną przez pas wyżyn środkowopolskich, obramowania stromymi brzegami, rozlewa się szeroko na jednostajnej równinie.

Wiosną... Rozpocznijmy nasz spacer tuż za dzielnicą Włostowice. Zaczynają się tu głębokie jary i wąwozy, wyrzeźbione w lessowej pokrywie skał kredowych, porośnięte unikalną roślinnością. Stanowią one piękne tereny spacerowe, ciągnące się aż do Kazimierza. W 1978 roku na tym obszarze utworzony został Kazimierski Park Krajobrazowy, mający za zadanie chronić przed dewastacją te unikalne tereny, zwane tradycyjnie „trójkątem turystycznym”: Puławy – Kazimierz – Nałęczów.

I. The Town of Puławy

It is located in the Lubelskie Voivodeship, on the right bank of the Vistula and in the middle part of the river, at the borderline between the Lublin Upland and the Mazovia Lowland. These two geographical region differ from each other – this makes the town more attractive. It is in the vicinity of Puławy, on the large, uniform plain, that the Vistula, up until that point a narrow river flowing across a belt of uplands in the central Poland and framed on both sides with steep embankments, becomes much broader.

In spring... Let us begin our walk right behind the Włostowice district. There are deep ravines and canyons cutting into the lessive calcareous rocks here, overgrown with unique types of plants. These are excellent for walking and they expand as far as to Kazimierz Dolny. In 1978, Kazimierz Landscape Park was established in this area in order to protect these unique grounds from being devastated. This area is traditionally referred to as the „Puławy-Kazimierz-Nałęczów tourist triangle.”

Latem... Przenieśmy się teraz na wyprawę do lasów. Lasy i zadrzewienia stanowią aż 36% powierzchni Puław, jest to jedno z najbardziej zielonych miast Lubelszczyzny. Lesistość tworzą między innymi olchy czarne, które możemy podziwiać w czasie wędrówek szlakiem prowadzącym przez Włostowice w kierunku Parchatki, a także topole, wierzby, jesiony wyniosłe oraz krzewy i krzewinki takie jak: śliwa tarnina, leszczyna, wiąz polny, dereń, ligustr oraz powszechnie występująca w runie leśnym borówka czernica.

Tankred i Klorynda

In summer... Let us now move on to travelling across forests. These, together with clusters of trees, occupy as much as 36% of the total area of Puławy and the afforestation rate of the city is one of the greatest in the entire Lublin region. There are numerous remarkable species of trees within these forests, including black alders which can be admired as one walks along the route leading through Włostowice towards Parchatka and poplars, willows, ashes. There are also various bushes and shrubs, such as blackthorn, hazel, field elm, dogwood, and privet. What is more, bilberry is quite common in the undergrowth of the forests.

Kościół Wniebowzięcia NMP

Pałac Marynki

Łąka w parku

Jesienią... Prawdziwa polska „złota jesień” to czas, kiedy można wybrać się na długie spacerunki. W Puławach takim miejscem jest Park Czartoryskich. W parku, stworzonym przez ogrodników i architektów księżnej Izabeli Czartoryskiej utworzono tzw. ogród naturalny w stylu angielskim. Z tamtych czasów zachowały się w nim takie gatunki drzew jak: dąb bezszypułkowy, tulipanowiec żółty, daglezja, tsuga kanadyjska, katalpa, kasztanowiec żółty, orzech czarny oraz jałowiec wirgijski. Wszystkie te okazy to nie tylko cenne pomniki przyrody, ale również atrakcja turystyczna.

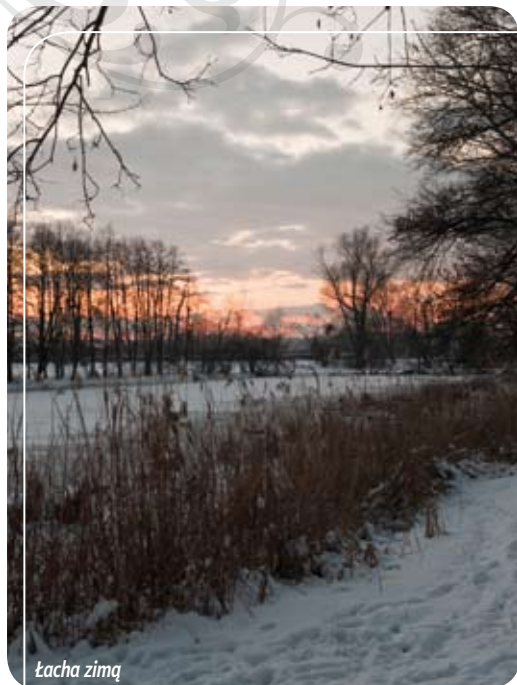
In autumn... The spell of autumn when the weather is fine and leaves sport magnificent variegation of colours is best for long walks. In Puławy, the best place for such treks is the Czartoryskich Park. Inside this complex, developed by architects and gardeners of Duchess Izabela Czartoryska, there used to be a natural English-style garden. Some types of plants have survived until now, including sessile oak, tulip tree, Douglas-fir, tsuga canadensis, catalpa, yellow buckeye, eastern black walnut, and eastern juniper. Not only are all these specimen valuable monuments of nature but also a great tourist attraction.

*Domek Gotycki**Łąka jesienia*

Zimą... Puławy to nowoczesne miasto, siedziba znanych w kraju i zagranicą placówek naukowo-badawczych oraz zakładów przemysłowych takich jak Zakłady Azotowe Puławy S.A. Dzięki inwestycjom proekologicznym stan środowiska wokół Zakładów w sposób widoczny wraca do pierwotnego stanu. Dowodzą tego liczne gatunki ptaków, które na powrót gniazdują w pobliżu przedsiębiorstwa, wśród nich również chronione: bielik, ohar, różaniec, gągoł. Ponadto Puławy są jednym z największych w Polsce rolniczych ośrodków naukowych. Znajdują się tu: Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa, Państwowy Instytut Weterynarii oraz Ośrodek Badań Weterynaryjnych Wojskowego Instytutu Higieny i Epidemiologii, Instytut Nawozów Sztucznych, Oddział Pszczelnictwa Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa. Różnorodność form geologicznych z bogactwem puławskiej fauny i flory oraz profesjonalnym zapleczem badawczym sprawia, że Puławy, równie chętnie jak turyści, odwiedzają naukowcy.

In winter... Puławy is a contemporary town where research and development units known both domestically and internationally reside, as well as some prominent industrial plant, such as Zakłady Azotowe Puławy S.A. (Puławy Nitrogen Plant). Thanks to pro-ecological investment, the natural environment around the plant is returning to its original condition. Numerous species of birds which have returned to build nests in the vicinity of the plant prove this. There are even some protected birds among these (white-tailed sea eagle, common shelduck, northern pintail, and common goldeneye). Moreover, Puławy is one of the largest agricultural scientific centres in Poland. Institutions which reside here include: Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (Institute of Soil Science and Plant Cultivation, National Research Centre), Państwowy Instytut Weterynarii (National Veterinary Research Institute), Ośrodek Badań Weterynaryjnych Wojskowego Instytutu Higieny i Epidemiologii (Veterinary Research Centre of the Military Institute of Hygiene and Epidemiology), Instytut Nawozów Sztucznych (Fertilizers Research Institute), and Oddział Pszczelnictwa Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa (Apiculture Faculty of the Research Institute of Pomology and Floriculture). The diversity of geological forms and the richness of plant and animal life in Puławy, together with professional research and scientific facilities, makes the city a good destination for both tourists and scientists.

Łacha zimą

Świątynia Sybilli

Gmina Puławy

II. Gmina Puławy

Gmina Puławy położona jest w Dolinie Środkowej Wisły. Składa się z dwóch części, usytuowanych po obu stronach rzeki. Część lewobrzeżną zajmuje Góra Puławska z przyległymi wioskami, prawobrzeżną natomiast stanowi rejon Gołębia.

Wiosną... Gmina Puławy to wyjątkowy rejon w województwie lubelskim gdzie prowadzone są obserwacje faunistyczne. Miłośników rzadkich gatunków zwierząt zapraszamy na tereny w okolicach Wisły koło Wólki Gołębskiej, lasów (m. in. rezerwatu „Czapliniec koło Gołębia”) oraz Wieprza, gdzie można spotkać ptaki zimujące: krzyżówka, bielaczek, gągól, nurogęs, lodówka i czapla siwa. Na terenach tych znajdują się też miejsca odpoczynku i żerowiska dla tysięcy ptaków przelotnych. Migrują tędy zatrzymując się na odpoczynek w wędrownce na zimowiska ptaki z Europy Północnej i z Azji, takie jak siewkowce, żurawie, gęsi i bociany.

Brzeg Wisły w Gołębiu

II. The Gmina of Puławy

It is located in the valley of the Middle Vistula. It comprises two parts, each located on a different side of the river. The part on the left bank sports Góra Puławska and some villages in its vicinity, whereas the area of Gołąb is the most prominent on the right side of the river.

In spring... This gmina is exceptional in the entire Lublin Voivodeship because fauna observation is conducted here. Persons keen on rare species of animals are welcomed to visit areas located in the vicinity of the Vistula near Wólka Gołębska (including the „Czapliniec koło Gołębia” reserve) and the Wieprz where it is possible to see birds spending the winter in the region (mallard, smew, common goldeneye, northern shoveler, long-tailed duck, and grey heron). Thousands of migrating birds rest and feed here. Birds from Northern Europe and Asia pass through this area, including waders, cranes, geese, and storks.

Konie nad Wisłą w okolicy Gołębia

Latem... Przy okazji wypoczynku na dzikich plażach Wisły lub Wieprza możemy zaobserwować ciekawą i rzadko występującą roślinność wodną i szuwarową. Na niewielkich, wypłytych powierzchniach porastają skupienia manny mielec, rzepichy ziemnowodnej lub mozgi trzcinowej. Bogatszą szatę roślinną obserwować możemy głównie w starorzeczach. Wody zajmują zbiorowiska roślin pływających i zanurzonych, takich jak: moczarka kanadyjska, rdestnica grzebieniasta, pływająca i połyskująca, lub grzałę żółtą. Na uwagę zasługuje zespół tzw. lilii wodnych występujących w starorzeczach koło Góry Puławskiej, na północ od Gołębia i w dolinie Wieprza oraz bardzo rzadki żabieniec lancetowaty na terenach Łęki.

In summer... While resting on the natural beaches of the Vistula or the Wieprz, it is possible to observe specimens of rare and interesting water and rush plants. On small shallows, there are clusters of reed mannagrass, rorippa amphibia, and reed canary grass. More variegated plant life can be found in the vicinity of old river beds. On the surface of bodies of water, there are clusters of floating and submerged plants, such as Canadian waterweed, potamogeton pectinatus, potamogeton natans, potamogeton lucens, and yellow water-lily. Especially prominent is the cluster of water lilies in the old river beds near Góra Puławska, north from Gołąb, and in the valley of the Wieprz. There are also some specimen of alisma lanceolatum, a very rare plant, in the vicinity of Łęka.

Rzeka Wieprz. Baranów

Rybitwa białogłosa

Krajobraz nadwiślański. Gołąb

Jesienią... W gminie Puławy możemy podziwiać przepiękne lasy. Większą część północnego i zachodniego obszaru gminy zajmują siedliska borowe. Najbardziej żyzne z nich porasta bór mieszany w okolicach Bronowic, Zarzecza i dalej na północ od Puław. Uboższe siedliska, ale równie atrakcyjne, porastają zawymdione, suche piaski na północ od Gołębia. Dla miłośników rzadkich i chronionych roślin to okazja do zobaczenia gatunków roślin będących pod ścisłą lub częściową ochroną. Na terenach leśnych w okolicach Adamówki spotkamy np.: parzydło leśne, marzankę wonną lub przepiękny kwiat z rodziny liliowatych lilię złotogłów. W okolicach Gołębia możemy znaleźć ciekawą roślinę będącą pod ścisłą ochroną tzw. pomocnika baldaszkowego czy widłaka goździstego. Dla gości lubiących spacerować po gminnym lesie gratką będzie zbieranie jagód, jeżyny i grzybów.

Zimą... Między Wólką Gołębską a Matygami znajduje się odcinek Wisły o największych walorach przyrodniczych. Obserwacje prowadzone od kilkunastu lat wykazały, że gniazdują tu ginące w naszym kraju gatunki ptaków: sieweczka obrożna i rybitwa białoczelna – gnieździące się wyłącznie na wyspach. Oba te gatunki zamieszczone w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Ponadto wyspy są lęgowiskiem innych zagrożonych gatunków siewkowatych: brodziec piskliwego, rybitwy pospolitej, sieweczki rzecznej, mewy pospolitej, mewy srebrzystej, śmieszki. Przez cały rok brzegi Wisły i Wieprza są też atrakcyjnym miejscem wypoczynku dla wędkarzy. W wodach tych rzek trafiają się bowiem całkiem ciekawe okazy ryb.

Autumn... Beautiful forests are what is to be admired in the gmina. Forest habitats occupy the larger part of the northern and western territory of the gmina. The most fertile of these territories contain mixed forests (near Bronowice and Zarzecze, and onwards, north from Puławy). Poorer habitats are equally attractive – these are forests growing on sand dunes north from Gołąb. Persons keen on rare and protected plants will have an opportunity to see species of plants which are strictly or partially protected. In the forests surrounding Adamówka, there are such species of plants as goat's beard, sweet woodruff, and a beautiful flower of the liliceae family: Turk's cap lily. Two strictly protected species of plants can be found in the vicinity of Gołąb: umbellate wintergreen and wolf's-foot clubmoss. Tourists roaming around the forests of the gmina are bound to enjoy collecting berries and blackberries and picking mushrooms.

Winter... The section of the Vistula with the greatest natural value is located between Wólka Gołębska and Matygi. Observation conducted over the course of the last couple of years indicates that species of birds nearly extinct in our country build their nests here (including ringed plover and little tern). These species build their nests on islands only. They are both listed in the Polish Red Data Book of Animals. Moreover, the islands are hatching grounds for other endangered species of the charadriidae family, including common sandpiper, little ringed plover, common gull, European herring gull, and black-headed gull. Throughout the year, the banks of the Vistula and the Wieprz remain attractive for anglers. Fish in these rivers are really excellent.

Gołąb i okolice z lotu ptaka

Baranów

III. Baranów

Gmina ta położona jest we wschodniej części Powiatu Puławskiego. W ujęciu geograficznym usytuowana jest na Wyżynie Lubelskiej, w pradolinie rzeki Wieprz osiągającej tam 4 km szerokości.

Wiosną... Krajobraz gminy jest bardzo urozmaicony. Rzeka Wieprz to wspaniałe miejsce dla wędkarzy od wiosny do jesieni. Czyste nieskażone powietrze i ciekawe kompleksy leśne to raj dla grzybiarzy oraz myśliwych.

Latem... W granicach gminy znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”. Celem jego utworzenia było zapewnienie ochrony wysokim walorom krajobrazowym mozaiki lasów, łąk i torfowisk oraz zachowanie powiązań w ekosystemie. Rozległa płaska dolina rzeczna z bogatym mikrorelieфом (piaszczyste wzniesienie i muliste obniżenia). Koryto rzeki zachowało naturalny, silnie meandrujący charakter. Towarzyszą temu silne starorzecza i zastoiska. Do doliny głównej uchodzą kilka małych dolin rzecznych (m.in. Mininy i Świnka).

Bocian

III. Baranów

This gmina is located in the eastern part of the Puławski Poviat. From the point of view of geography, it is located on Lublin Uplands, within the ice-marginal valley of the Wieprz. The valley extends to as much as 4 km in breadth here.

In spring... This The landscape of the gmina is very variegated. The river Wieprz is perfect for anglers from spring until autumn. The air here is clean and not polluted and the characteristic forest complexes are marvellous for mushroom pickers and hunters.

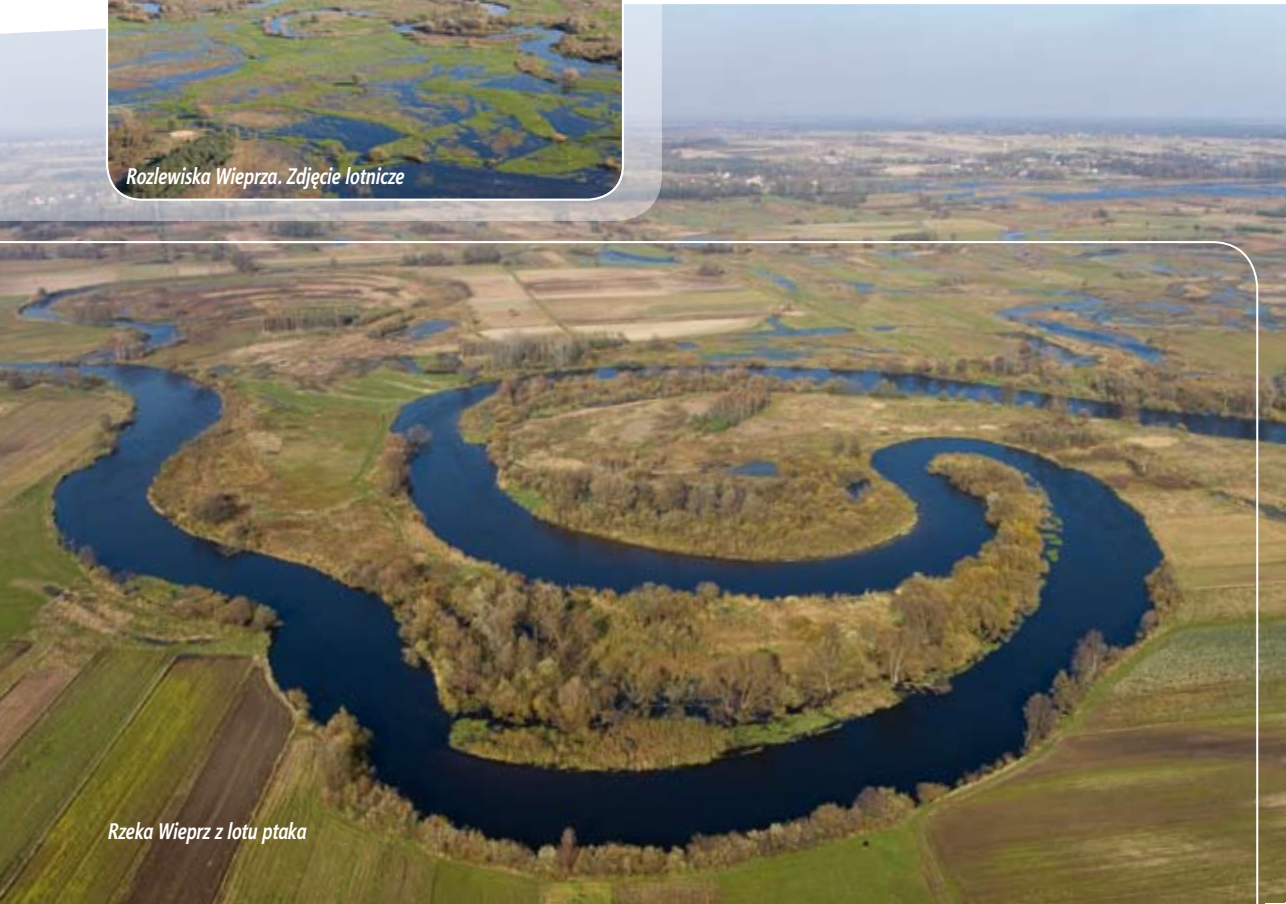
In summer... Within this gmina, Obszar Chronionego Krajobrazu Pradolina Wieprza. (Wieprz Ice-marginal Valley – Protected Landscape Area) is located. It was established in order to protect the landscape values of the mosaic of forests, meadows, and peat bogs present here and to preserve the links binding particular elements of the ecosystem together. The region sports extensive, flat river valley with rich lie of the land (sandy risings and muddy hollows). The bed of the river has retained its original meandering character. It is accompanied by numerous old river beds and isolated still water bodies. Several small river valleys connect with the main valley (e.g. the valleys of the Minina and the Świnka).

Jesienią... W dolinie Wieprza położonych jest kilka kompleksów stawów. W dnie doliny dominują rozległe ekstensywnie użytkowane łąki o zmiennym uwilgotnieniu. Lokalnie występują płaty łągów i zakrzaczeń wierzbowych oraz płaty muraw napiaskowych. W południowo-zachodniej części ostoi znajduje się kompleks leśny z zespołem wydm i położonym między nimi, wybitnie cennym przyrodniczo, zbiornikiem wodnym – Jeziorem Piskory. Na wyprawę rowerową wokół jeziora warto zabrać lornetkę, na chwilę przystając by po drodze podziwiać naturalny i niezniszczony ludzką działalnością krajobraz.

Autumn... Also, there are several complexes of ponds in the valley of the Wieprz. At the bottom of the valley, extensively used meadows of varying humidity are the most common. Locally, there are some riparian forests and willow thickets, as well as some sward growing on sandy surfaces. In the southwestern part of this sanctuary, there is a forest complex with some dunes and a body of water located between the forest and the dunes. This body of water is called Jezioro Piskory and it is of exceptional environmental value. If you plan on cycling around the lake, it would be worth your while to take binoculars with you – you could then stop for some time and admire the natural landscape without as much as a trace of human interference.

Rozlewiska Wieprza. Zdjęcie lotnicze

Rzeka Wieprz z lotu ptaka

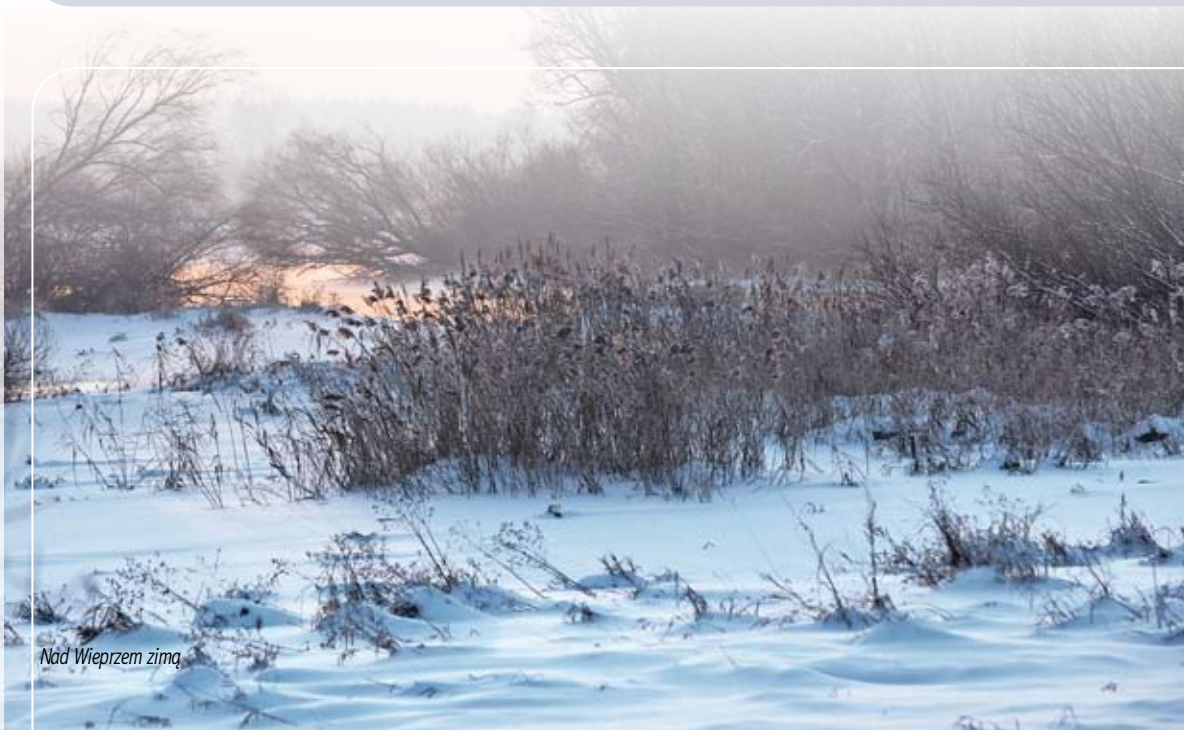

Zimą... Gmina przez cały rok oferuje turystom liczne atrakcje. Niezwykle malownicze krajobrazy, czyste środowisko, cisza, spokój, otwarci i gościnni ludzie. Kultura i wieloletnia tradycja tworzą niepowtarzalny klimat tych okolic. Zwiedzając te okolice nie zapomnijmy o obiektach architektonicznych tego regionu. W Baranowie znajduje się barokowy kościół z 1549r. Nieopodal znajduje się stylowa dzwonnica z dwoma współczesnymi dzwonami oraz pomnik – pamiątka koncentracji Wojska Polskiego i wizytacji Naczelnika Józefa Piłsudskiego przed bitwą warszawską z 1920 roku zwaną „Cudem nad Wisłą”.

Winter... The gmina has a lot to offer to tourists throughout the year. Breathtaking landscape, pristine environment, peace and tranquility, and locals who are open and hospitable. Culture and tradition make the atmosphere of these areas truly remarkable. While visiting this region, do not forget about its architectural monuments. In Baranów, there is a Baroque church dating back to 1549. Nearby, there is a stylish belfry with two contemporary bells and a monument commemorating the rallying of Polish troops and a visit Marshal Józef Piłsudski paid to this place to inspect the army before the Battle of Warsaw from 1920, referred to as the Miracle at the Vistula.

Łabędzie w locie

Nad Wieprzem zimą

Janowiec

IV. Janowiec

Gmina Janowiec leży na skraju Małopolskiego Przełomu Wisły. Jest jedyną gminą powiatu usytuowaną w całości na lewym brzegu Wisły.

Wiosną... Aby poznać cenne obiekty ekologiczne należy wejść na ścieżkę przyrodniczo-dydaktyczną Janowiec – Puławy, która przebiega fragmentem szlaku im. W. Pola. Trasa prowadzi wzdłuż krawędzi skarpy wiślanej, porośniętej unikalną roślinnością kserotermiczną, z której rozciągają się wspaniałe widoki na Małopolski Przełom Wisły.

IV. Janowiec

This gmina is located on the edge of the Lesser Poland Vistula Ravine. It is the only gmina of the powiat situated entirely on the left side of the river.

In spring... It is best to take advantage of the natural and educational trail leading from Janowiec to Puławy (a part of Wincenty Pol Route) in order to learn more about ecologically precious attractions of this region. The trail runs along the edge of Vistula embankment overgrown with unique xerothermic plants from which the view of the Lesser Poland Vistula Ravine is truly remarkable.

Widok ze skarpy w Janowcu

Widok od strony Powiśla

Brzeg Wisły

Widok Janowca od strony Kazimierza Dolnego

Latem... Zaczniemy wędrówkę od punktu startowego dla lotni i motolotni położonego na skraju parku w Janowcu. Pięknie usytuowany z prezentacją skały węglanowej – podłoża czwartorzędowego, granica geologiczna między kredą, a trzeciorzędem oraz niezwykle pięknym krajobrazem Małopolskiego Przełomu Wisły. Po całym dniu ekstremalnych wyczynów na lotni możemy się udać na odpoczynek i rekreację nad jedyną w okolicy zalew w Janowicach.

In summer... Let us begin our journey at the takeoff point for hang-gliders and ultra light trikes located at the edge of the park in Janowiec. This spot is beautiful indeed and there are some carbonate rocks dating back to the Quaternary visible here. Also, residues from between the Cretaceous period and the Tertiary can be found here and the landscape of the Lesser Poland Vistula Ravine is very picturesque here. After spending the whole day hang-gliding, it is possible to rest and spend some leisure time at the only artificial lake in Janowice.

Jesienią... Skierujmy się do punktu widokowego na Małopolski Przełom Wisły. Trasa rozciąga się od Annopola do Puław. Ma około 80 km długości oraz od 1.5 do 10 km szerokości. Dno doliny Wisły na tym odcinku znajduje się na wysokości od 115m n.p.m. do 135 m n.p.m. Obecnie wysokość zboczy doliny dochodzi do 60-80m ponad poziom rzeki. Zbocza są strome i wymodelowane w warstwach okresu kredowego. W kredzie (era mezozoiczna) na omawianym terenie istniało morze, w którym żyły liczne zwierzęta i rośliny. Umierając opadały na dno zbiornika. Tak powstały skały wapienne. Po ustąpieniu morza kredowego, w trzeciorzędzie rozpoczyna się proces kształtowania krajobrazu. Pod koniec trzeciorzędu (w pliocenie, ok. 3 mln lat temu) tworzy się przełom Wisły przez wyżyny środkowopolskie. Powstanie przełomowego odcinka Wisły przez pas wyżyn nastąpiło w wyniku ruchów dźwigających i związanej z tym wzmożonej erozyjnej działalności rzek. Skały kredowe stopniowo ulegają erozji rzecznej. Dlatego wraz z dźwiganiem się pasa wyżyn dochodziło do stopniowego wcinania się rzek w podłoże.

Dworek w Janowcu

Autumn... Let us go to the beauty spot from which there is great view of the Lesser Poland Vistula Ravine. The trail extends from Annapol to Puławy. Its length is about 80 kilometres and its breadth is from 1.5 to 10 km. The bottom of the Vistula valley at this section is at the height of from 115 m above sea level to 135 m above sea level. As of now, the height of the embankments of the valley is 60-80 metres above the level of the river. The slopes of the embankment are steep and they were formed in the Cretaceous period. In the Cretaceous period (the Mesozoic era) there was a sea here in which numerous plants and animals lived. When they died, they would sink onto the bottom of the body of water. This is how calcareous rocks were created. After the Cretaceous sea was gone, in the Tertiary, the process of landscape shaping began. By the end of the Tertiary (in Pliocene, c. 3 million years ago), the ravine of the Vistula through the uplands in the central Poland was created. The ravine of the Vistula running across the belt of uplands was created as a result of orogeny and increased pace of river erosion connected with it. Rocks from the Cretaceous period were gradually subjected to water erosion. This is why rivers gradually cut their way deep into the ground as the belt of uplands was lifted up in the orogeny.

Kapliczka

Zimą... Dla turystów lubiących spacerowanie o każdej porze roku ciekawą atrakcją będzie zapewne Dolina Plewki. Lewostronny dopływ Wisły, nieregulowany niemalże na całej swej długości, silnie meandrujący. W szerokim dnie doliny dominują osady torfu, natomiast na zboczach osady polodowcowe. W okolicy Janowic znajduje się kompleks rybnych stawów hodowlanych. Dolinę otaczają tereny łąk i pastwisk zalewowych. Kolejnym, a zarazem ostatnim, punktem wycieczki jest kamieniołom w Nasiłowie. Położony na lewym brzegu Wisły w odległości ok. 7 km na południe od Puław, jest obok Bochochnicy, znajdującej się po drugiej stronie rzeki, najlepszym odsłonięciem utworów okresu pogranicza kredy i trzeciorzędu.

Winter... Tourists keen on walking at all times of the year will definitely find the valley of the Plewka attractive. This left-hand side tributary of the Vistula meanders heavily almost along its entire length and flows using its natural bed. At the broad bottom of the valley, peat residues are the most common, whereas at its slopes post-glacial residues are predominant. There are fish ponds in the vicinity of Janowice. The valley is surrounded by flood meadows and pastures. The last place on our journey is the rock quarry in Nasiłów. It is situated on the left bank of the Vistula, approximately 7 kilometres south of Puławy, it is, next to Bochochnica located on the opposite side of the river, the best place to see rocks from between the Cretaceous period and the Tertiary.

Ruiny zamku zimą

Wisła wiosną

Kazimierz Dolny

V. Kazimierz Dolny

Gmina Kazimierz Dolny usytuowana jest na prawym brzegu Wisły, w największym i najbardziej malowniczym miejscu jej przełomu przez Wyżynę Środkowopolską, w dolinie małego potoku Grodarza. Rozcina krawędź północno – zachodniego fragmentu Wyżyny Lubelskiej, zwanego Płaskowyżem Nałęczowskim. Gmina w całości położona jest na terenie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego.

Wiosną... Wiosna to czas, kiedy wszystko budzi się do życia. O tej porze roku warto więc poznać najciekawsze zakątki Kazimierskiego Parku Krajobrazowego. Park obejmuje północno-zachodnią część Wyżyny Lubelskiej, część przełomowej Doliny Środkowej Wisły, Małopolski Przełom Wisły i przyległy do niej fragment Równiny Radomskiej. Jedną z najciekawszych atrakcji jest sieć wąwozów lessowych, rezerwat faunistyczny – „Krowia Wyspa” chroniący stanowiska lęgowe wielu gatunków ptaków wodnych oraz „Szarpa Dobrska” rezerwat chroniący walory krajobrazowe, geologiczne i florystyczne stromej krawędzi między miejscowościami Dobre i Podgórz.

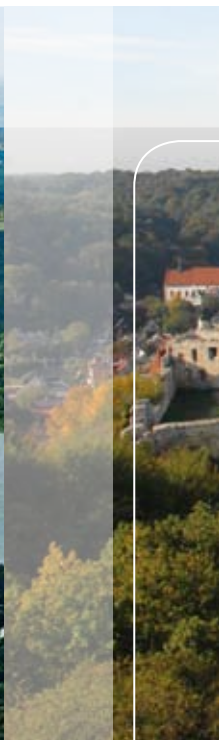
V. Kazimierz Dolny

The Kazimierz Dolny Gmina is located on the right side of the Vistula, in the narrowest and the most picturesque place within the entire Central Poland Uplands Vistula Ravine, in the valley of a streamlet called Grodarz. This area is located on the north-western part of the Lublin Uplands called Płaskowyż Nałęczowski (Nałęczów Plateau). The entire territory occupied by this gmina lies within the Kazimierz Landscape Park.

In spring... Spring is when all nature awakens to life anew. This time of the year is best for visiting the most interesting places in the Kazimierz Landscape Park. The Park covers the north-western part of the Lublin Uplands, a part of the Middle Vistula ravine, Lesser Poland Vistula Ravine, and a part of Radom Plain adjacent to it. The most interesting of tourist attractions here include the pattern of lessive canyons, a fauna reserve („Krowia Wyspa”) protecting the hatching grounds of numerous species of water birds, and „Szarpa Dobrska,” a reserve protecting landscape values and plants of the steep embankment between the towns of Dobre and Podgórz.

Rezerwat Krowia Wyspa z lotu ptaka

Latem... Lato w Kazimierzu to idealny czas na piesze wędrówki. W tym okresie przyroda oferuje nam niezapomniane doznania estetyczne. W lasach leżących na terenie gminy dominujący jest grąd budowany przez dąb szypułkowy i grab z domieszką lipy drobnolistnej. W runie występują gatunki górskie: paprotnik kolczysty, zanokcica skalna, śnieżyczka przebiśnieg i paprotka zwyczajna. Do bogactwa świata zwierząt Kazimierskiego Parku Krajobrazowego należą natomiast ptaki i nietoperze. Konsekwencją bogactwa szaty roślinnej jest różnicowanie fauny. Szczególnie jest to widoczne w faunie bezkręgowców. Warto więc te najciekawsze gatunki roślin i zwierząt uwiecznić na fotografiach.

In summer... Summer in Kazimierz Dolny is perfect for treks. It is in this period that nature offers unforgettable aesthetic experiences. In the broadleaved forests located within the territory of the gmina, common oak and hornbeam are the most common trees, with some specimen of small-leaved lime. In the undergrowth, there are some species of plants characteristics of mountainous regions: hard shield fern, maidenhair spleenwort, common snowdrop, and common polypody. The animal life within the Kazimierz Landscape Park is also quite rich, including numerous species of birds and bats. The variegation of animal life results from diversified flora. This is particularly evident in the species of invertebrate inhabiting the area. It would definitely be worth your while to take pictures of the most interesting representatives of plant and animal life.

Ruiny zamku

Ruiny zamku

Jesienią... Podczas spacerów po okolicy można zobaczyć ruiny zamku „Esterki” w Bochothnicy, wybudowany przez Firlejów, nieczynny kamieniołom o unikalnej komorowej budowie, prześledzić ciekawy profil geologiczny z widoczną granicą ery kenozoicznej i mezozoicznej, w Parchatce i Zbędownicach wejść w labirynt lessowych wąwozów. W Męcimirzu, starej rybackiej wsi, ze wzgórza Albrechtówka podziwiać „żywy skansen”- przeniesione z okolic wiekowe chaty na tle wijącej się Wisły, ze zmieniającymi się łachami i przeciwległym brzegiem z Janowcem i ruinami zamku.

Autumn... While taking a walk, one can see the ruins of the „Esterka” castle in Bochothnica (it was erected by the Firlej family) and a rock quarry (sadly, no longer used) sporting unique chamber structure and see the peculiar geological profile of the soil for oneself (with the borderline between the Kenozoic and Mesozoic eras clearly visible). In Parchatka and Zbędownice, it is possible to wander through a labyrinth of lessive canyons. In Męcimirz, an old fishing settlement, it is possible to admire a „live open-air ethnographic museum” from the summit of the Albrechtówka hill – historic cottages have been moved to this place and they look truly remarkable against the background of the meandering Vistula, with many sandbars, and the opposite bank of the river, where Janowiec and castle ruins can be seen.

Kazimierski Park Krajobrazowy

Korzeniowy Dół

Widok z Góry Trzech Krzyży

Zimą... Warto zobaczyć renesansowe kamienice i spichlerze oraz galerie sztuki. Bogate zbiory przyrodnicze z zakresu geologii, paleontologii, botaniki i zoologii pochodzące z terenu Kazimierskiego Parku Krajobrazowego udostępni Muzeum Przyrodnicze.

Muzea i galerie pozwalają zapoznać się z historią miasta, unikalną przyrodą, kolekcjami dzieł sztuki. Zimą możemy również wybrać się na przejażdżkę saniami po zasypanych już grubym śniegiem wąwozach lub cieszyć się urokiem sportów zimowych na wyciągu narciarskim w Parchatce. A na koniec wycieczki przysiąść w jednej z kawiarenek, by oddać się lekturze historii tego małego, lecz wielkiego swą sławą miasteczka.

Mećmierz zimą

Winter... It would be worth one's while to see Renaissance tenement houses and granaries, as well as some art galleries. Muzeum Przyrodnicze (Nature Museum) has rich collection of geological, paleontological, botanical, and zoological exhibits gathered at the Kazimierz Landscape Park. Museums and galleries make it possible to learn more about the history of the city, as well as about its unique natural life and collections of works of art. In winter, it is also possible to enrol into a sledge ride across the canyons covered with thick snow or to practise winter sports using the chairlift in Parchatka. A worthy conclusion of our journey would be to sit in one of the many cafes to read more about the history of this small city which is grand indeed in terms of its fame.

Widok miejscowości od strony Janowca

Końskowola

VI. Końskowola

Gmina Końskowola położona jest w niedalekiej odległości od Kazimierskiego Parku Krajobrazowego. Jej południowa część wyróżnia się ciekawą i urozmaiconą rzeźbą terenu. Jest to teren bogaty w malownicze wąwozy lessowe.

Wiosną... Na wiosnę warto się wybrać do Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, który w swojej ofercie edukacyjnej posiada ścieżkę dydaktyczną promującą ochronę środowiska. Główne jej elementy skupiają się wokół problematyki ekologicznej, proekologicznej oraz ochrony środowiska. Ścieżka łączy wszystkie obiekty dydaktyczne: sad doświadczalno-wdrożeniowy, pole doświadczalno-wdrożeniowe, pasiekę oraz ogród biosurowcowy i ozdobno-rekreacyjny. Ponadto możemy zapoznać się z działaniem kolektorów słonecznych, odkryć nowe gatunki ziół i drzew oraz zdobyć wiedzę z zakresu uprawy i pielęgnacji roślin.

VI. Końskowola

This gmina is located close to the Kazimierz Landscape Park. The lie of the land is very interesting and variegated in its southern part. It is also a territory rich in picturesque lessive canyons.

In spring... In spring, it would be a good idea to visit Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (Lublin Agriculture Advice Centre) which, as part of its educational offer, has an educational trail promoting environmental protection. The subject matter of the trail is ecology, pro-ecological activity, and environmental protection. This educational trail connects several educational objects: experimental and implementation orchard and field, an apiary, and a garden providing biological raw material which, at the same time, serves a decorative and leisure purposes. Moreover, it is possible to learn more about how solar collectors work, discover new species of herbs and trees, and acquire some knowledge concerning the cultivation and maintenance of plants.

Latem... Gmina posiada ponad 200-letnią tradycję szkółkarstwa, a w szczególności uprawy róż. Końskowola to zagłębie różane znane nie tylko w Polsce, ale i na świecie. Latem pokonując trasę „szlaku różanego”, można podziwiać piękno tysiąca różnobarwnych kwiatów. Szlak prowadzi przez różane pola i wąwozy. Niewątpliwym urokiem pól różanych zachwyci nawet najbardziej wyrafinowane oczy, trasę można pokonać pieszo lub rowerem.

In summer... Young plants, especially roses, have been cultivated in the gmina for over 200 years. Końskowola is a rose-growing region known both domestically and abroad. In summer, going along the „rose trail,” one can cherish the beauty of thousands of colourful flowers. This trail runs across rose fields and canyons. The charm of rose fields will entrance even the most discerning of tourists. It is possible to go along the trail either on foot or by bike.

Plantacja róż

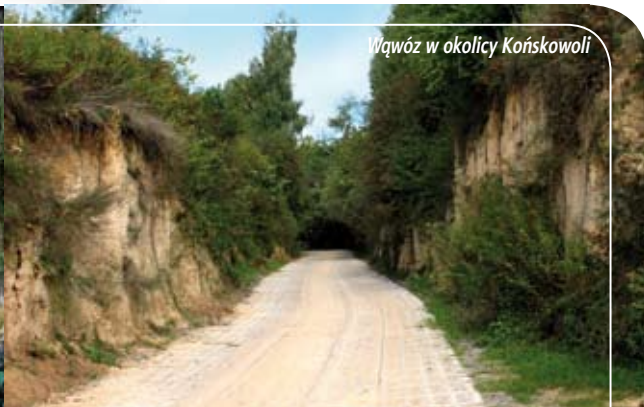
Jesienią... W okolicach Skowieszyna, Pożoga, Lasu Stockiego i Stoku występują przepiękne wąwozy lessowe, stanowiące część Kazimierskiego Parku Krajobrazowego. Ze względu na swój urok i malowniczość są określane przyrodniczym skarbem Lubelszczyzny. Nigdzie w Europie nie ma tak gęstej sieci wąwozów jak właśnie tu, na terenie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego. Wąwozy lessowe są pozostałością okresu polodowcowego. Gruba warstwa osadów lessowych, falista rzeźba terenu, intensywne deszcze oraz gospodarka człowieka doprowadziły do powstania prawdziwego labiryntu wąwozów. Spacer wąwozami, od których odchodzi duża ilość rozgałęzień, dla niezorientowanego w terenie sprawia wrażenie labiryntu. Wąwozy porasta malowniczy las liściasty zwany grądem, składający się głównie z grabów, dębów i lip. Znajdują się tu siedliska wielu gatunków roślin, charakterystycznych zarówno dla terenów północnych i górskich, jak też ciepłolubnej roślinności południowej. Dno oraz zbocza niektórych wąwozów zostały zabezpieczone przed erozją, co sprzyja pieszym i rowerowym wędrowkom. Wąwozy posiadają swoje miejscowe nazwy, dzięki którym kiedyś nasi ojcowie bez map potrafili trafić do najbardziej skrytego w terenie zakątka. W wąwozach nie tylko jesienią ale i przez cały rok można spotkać wiele odmian grzybów. Do rzadko spotykanych należą grzyby z rodziny smardzowatych. Smardz jadalny jest objęty ścisłą ochroną i został wpisany na *Czerwoną listę grzybów wielkoowocnikowych zagrożonych w Polsce*. Swój wyglądem budzi zdziwienie wśród turystów, gdyż jest nieznaną w innych regionach Polski.

Autumn... Near Skowieszyn, Pożóg, Las Stocki, and Stok, there are beautiful lessive canyons which constitute a part of the Kazimierz Landscape Park. Due to their charm and picturesqueness, they are often referred to as the „natural treasure of the Lublin region.” Nowhere in Europe is there a pattern of canyons so dense as within the Kazimierz Landscape Park. Lessive canyons were created in the post-glacial period. Thick layer of lessive residues, wavy lie of the land, intensive rainfall, and human activity led to the creation of a veritable maze of canyons. Persons not knowing this area well really have the impression of being inside a labyrinth while visiting these canyons due to the large number of branch off points and forks. There is picturesque broadleaved forest in the canyons, mostly comprising hornbeams, oaks, and limes. Also, there are numerous plant habitats here, including plants typical for mountainous and northern regions and xerothermic southern plants. The bottoms and slopes of some of the canyons have been secured against erosion – this makes walking there and cycling safer and more enjoyable. These canyons have their local names thanks to which the forefathers of the inhabitants of nearby settlements were able to get to even the most remote part of them. In the canyons, numerous species of mushrooms can be found – and not only in autumn! Mushrooms of the morchellaceae family are rare but can be found here. *Morchella esculenta*, an edible species of mushroom, is strictly protected and listed in *Czerwona lista grzybów wielkoowocnikowych zagrożonych w Polsce* (Red list of mushrooms threatened with extinction in Poland). Its appearance is what tourists find strange, as the mushroom is not found in other regions of Poland.

Wąwóz w okolicy Końskowoli

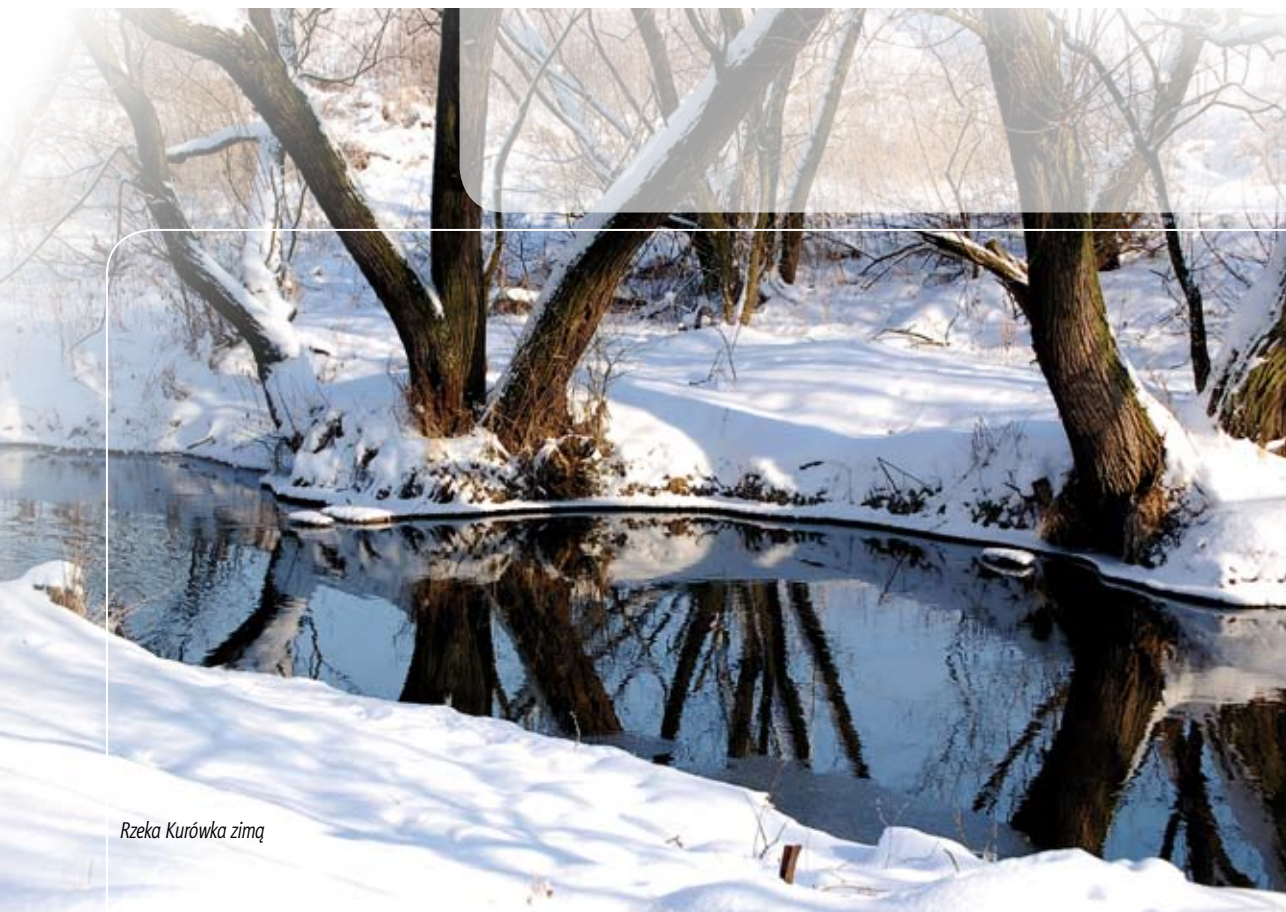

Wąwóz w okolicy Końskowoli

Zimą... Przez gminę i sąsiednie tereny przepływa rzeka Kurówka, która swoje źródło ma w okolicy Piotrowic Wielkich. Jest rzeką nieregulowaną, a teren jej zlewni jest pofałdowany. Brzegi rzeki porośnięte są bujną roślinnością i drzewami. Coraz częściej można spotkać nad jej brzegiem ślady charakterystycznie ogryzionych z kory gałęzi, świadczących o obecności bobrów. Zimą Kurówka wygląda przepięknie. Można tam napotkać drzewa pokryte szronem i śniegiem. To one tworzą szpaler dla kręto płynącej rzeki. Okoliczni mieszkańcy zauważyli również ślady wydry, co jest znakiem poprawy czystości rzeki, która jeszcze kilka lat temu służyła jako odpływ dla nieczystości pochodzących z pobliskich zakładów przemysłowych. Dziś w rzece można spotkać nie tylko płocie, jazie, kietbie czy karasie, ale i szczupaka.

Winter... The Kurówka flows through the gmina and neighbouring areas. Its source is located in the vicinity of Piotrowice Wielkie. Its bed has not been altered and its catchment area is undulating. There is lush plant life and trees on the banks of the river. More and more often, characteristically bitten branches can be found on the banks – a proof that beavers have been there. In winter, the Kurówka is positively breathtaking. There are many snow- and frost-covered trees close to it. It is these trees that form a natural avenue for the meandering river. The locals have also spotted traces left by otters – this proves that the quality of water in the river has improved. Up until several years ago, the river was used by the nearby industrial plants for purposes of waste disposal. Today, numerous species of fish can be found in the river, including trout, ide, gudgeon, crucian carp, and even pike.

Rzeka Kurówka zimą

Kurów

VII. Kurów

Północne tereny Gminy Kurów są fragmentem morenowej Wysoczyzny Lubartowskiej – lekko falistej, częściowo zalesionej, rozciętej dolinami rzecznyymi Kurówki oraz jej dopływów: Bielkowej (nazywanej też Białą albo Syroczańką) i strugu wodnego przy Wólce Nowodworskiej. Południowa część gminy leży natomiast na Płaskowyżu Nałęczowskim.

Wiosną... Ziemia Kurowska posiada ciekawe walory krajobrazowe – przyrodnicze. Południowa część gminy, pokryta malowniczymi wązami o stromych ścianach i wąskich dnach, wchodzi w skład otuliny Kazimierskiego Parku Krajobrazowego. Objęta jest też Strefą Ochrony Uzdrawiskowej Uzdrawiska Nałęczów. Natomiast część północna, gdzie występuje użytek ekologiczny „Zabagniony Łęg”, wchodzi w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór”, gdzie występuje użytek ekologiczny „Torfowisko Wysokie”, który obejmuje ochroną śródleśne bagna, oczka wodne, torfowiska i podmokłe łąki. Zbudowany jest z torfowców i płonnika. Wokół torfowiska występuje wąski pas boru wilgotnego. Żerują tam chronione gatunki motyli: modraszka telejus i modraszka nausithos. Występowanie tych gatunków świadczy o dużej trwałej wilgotności tych biotopów.

VII. Kurów

The northern part of the gmina constitutes a fragment of the morain Wysoczyzna Lubartowska (Lubartów Uplands) – this region is slightly undulating, partially forested, and cut across by the valleys of the Kurówka and its tributaries: the Bielkowa (also called Biała or Syroczańka) and the stream close to Wólka Nowodworska. The southern part of the gmina is located on Płaskowyż Nałęczowski (Nałęczów Plateau).

In spring... The Kurów region is interesting as far as its landscape and natural life are concerned. The southern part of the gmina is full of picturesque canyons with steep walls and narrow bottoms (it is a part of the buffer zone surrounding the Kazimierz Landscape Park). It is also protected thanks to the presence of Strefa Ochrony Uzdrawiskowej Uzdrawiska Nałęczów (Nałęczów Spa Protection Zone). The northern part, with the ecological arable land called „Zabagniony Łęg,” is a part of „Kozi Bór,” a protected landscape area. Within the latter, there is the ecological arable land called „Torfowisko Wysokie” which contains and protects swamps in the middle of forests, ponds, peat bogs, and humid meadows. Haircap moss and sphagnopsida mosses are common in „Torfowisko Wysokie.” This peat bog is surrounded by a narrow belt of humid forest. This forest is feeding grounds for scarce large blue (phengaring teleius) and phengaris nausithos. The presence of these species of butterfly is a token of significant humidity of these biotopes.

Rzeka Kurówka

Rzeka Kurówka

Latem... Warto wybrać się na pieszą wędrówkę nad Kurówkę. Rzeka płynie ze wschodu ku zachodowi na przestrzeni około 50 km. Na odcinku poniżej wsi Szumów Kurówka wytworzyła liczne meandry. Przy wysokich stanach wody rzeka zalewa całą dolinę i zmienia bieg koryta. Ten podmokły teren upodobały sobie bażanty, łośówki, strumieniówki, dudki, sójki, wilgi, kretogłowy oraz drapieżniki: jastrzębie, krogulce, pustutki i sowy. W dorzeczu znajdują się ponadto łęgowiska wielu ptaków: koszki, perkoza rdzawoszyjnego, tysi i cyranki.

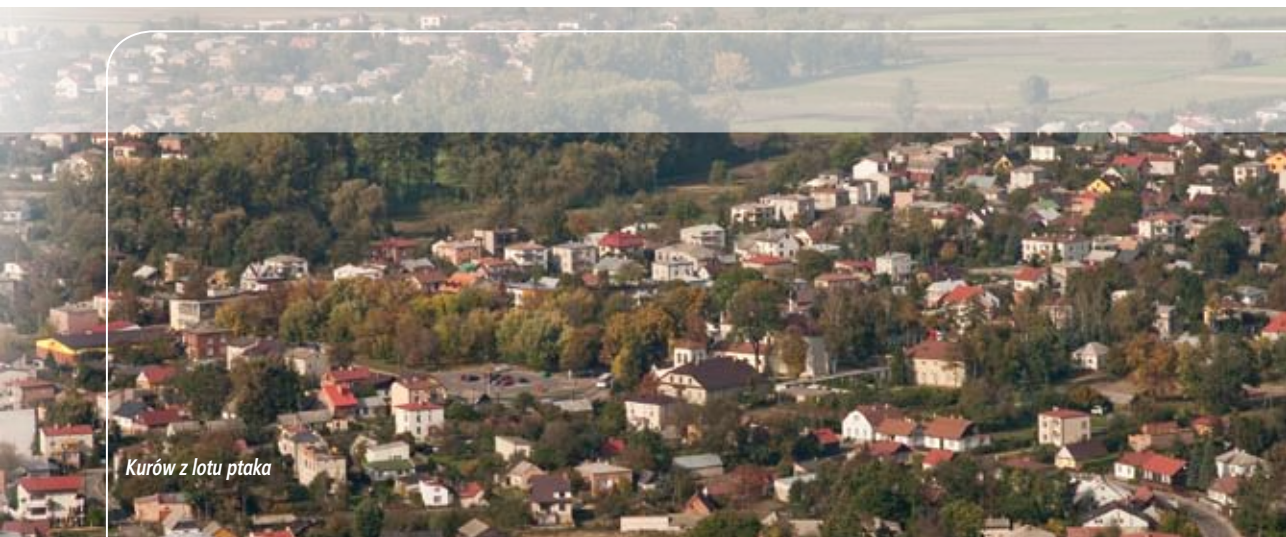
Jesienią... Wybierzmy się w północną część regionu. Na tym obszarze występuje zwarty system lasu mieszanego, częściowo położony na terenie bagiennym, zwany Obszarem Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór”. Poza tym kompleksem leśnym na terenie gminy występują też mniejsze skupiska drzewne. Drzewostany Regionu Kurowskiego pochodzą z nasadzeń 20-50 letnich, zawierają w głównej mierze sosnę i dąb, a w warstwie krzewów: leszczynę, kruszynę i grab.

Zimą... Słów kilka o historii Kurowa. Początki Kurowa sięgają XII w. Bywa on identyfikowany z wymienionym w „Kronice” Galla Anonima *castrum Galli*, co w tłumaczeniu na język polski bywa interpretowane jako *gród Kura*. Pierwsza pewna wzmianka o miejscowości pochodzi z 20 stycznia 1185 i znajduje się w dokumencie wystawionym przez księcia mazowieckiego Leszka. W 1783 r. w miejscowości powstała szkoła parafialna, którą założył Ignacy Potocki, a prowadził Grzegorz Piramowicz.

In summer... It would be worth your while to go to the Kurówka on foot. The river flows westwards from the east on a section of around 50 kilometres. The Kurówka has formed numerous meanders along its section behind the village of Szumów. When the level of water in the river is high, it floods the entire valley and changes its bed. These wetlands are appreciated by pheasants, marsh warblers, river warblers, hoopoes, jays, orioles, Eurasian wrynecks, as well as by birds of prey such as hawks, sparrow hawks, kestrels, and owls. Numerous species of birds have their hatching grounds in the catchment area of the river, including common moorhen, red-necked grebe, Eurasian coot, and garganey.

In autumn... Let us visit the northern part of the region. Here, there is dense mixed forest, partially located on swampy areas and called „Kozi Bór,” a protected landscape area. Apart from this forest complex, there are also minor forests in the gmina. Tree complexes in the Kurów region were planted 20-50 years ago. They mostly consist of pines and oaks. As for bushes, there are hazelnuts, alder buckthorns and hornbeam.

In winter... Some remarks on the history of Kurów. The origins of Kurów date back to the 12th century. Scientists believe that a mention of *castrum Galli* in the Chronicle of Gallus Anonymous refers to Kurów, as it translates as settlement of Kura. The town is first mentioned specifically in a document issued by Leszek, a Mazovian duke, on 20th January 1185. In 1783 a parish school was established in Kurów by Ignacy Potocki and Father Grzegorz Piramowicz taught there.

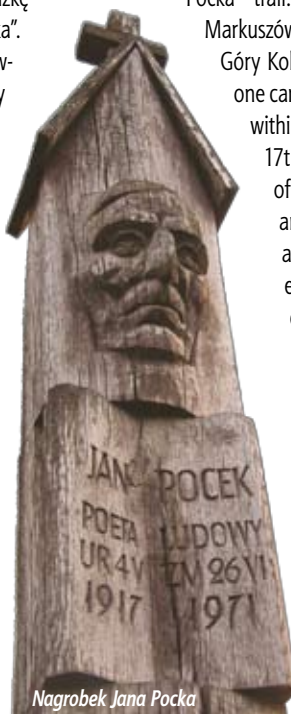
Kurów z lotu ptaka

Markuszów

VIII. Markuszów

Gmina Markuszów usytuowana jest na Płaskowyżu Nałęczowskim. Mimo, iż jest najmniejszą gminą w powiecie, posiada duże zróżnicowanie przyrodnicze. Jej północna część, położona na północ od trasy Warszawa – Lublin, obejmuje mezoregion Wysoczyzna Lubartowska, zaś południowa Płaskowyż Nałęczowski.

Wiosną... Warto wybrać się na przejażdżkę szlakiem rowerowym „W krainie Jana Pocka”. Trasa przebiega przez miejscowości: Markuszów-Łany- Kaleń – Kolonia Bronice – Bronice – Góry Kolonia – Góry – Zabłocie. Podróżując nią możemy napotkać zabytkowe kościoły, jedyny działający od XVII w. młyn na terenie powiatu puławskiego, klasycyzy pałac z początku XIX w. autorstwa Christiana Piotra Aignera i wiele innych ciekawych zabytków architektonicznych. Jeśli natomiast szukamy ekstremalnych wrażeń i chcemy zwiedzić okolice, możemy się zapuścić do lasu, który do dziś nazywany jest „Chłopskim Lasem”. Wędrując wydeptanymi przez zwierzęta ścieżkami dotrzeć do podnóża leżącego na zboczu lasu i zobaczyć wzgórze z ukwieconymi, dzikimi łąkami. Teren jest trudny i podmokły, ale naprawdę przepiękny. Usłyszycie głosy wielu ptaków, może zobaczycie gniazdujące w okolicy ptaki drapieżne. Człowiek zapuszcza się w te okolice dość rzadko i właśnie dlatego jest to ostoja dzikiej przyrody.

Nagrobek Jana Pocka

VIII. Markuszów

The gmina of Markuszów is situated on Nałęczów Plateau. It is the smallest gmina of the powiat but its environmental diversity is significant nevertheless. Its northern part is located north from the Warszawa-Lublin route and it covers the Lubartów Uplands mesoregion. Its southern part covers Nałęczów Plateau.

In spring... It is worth cycling along the „W krainie Jana Pocka” trail. The trail runs across the following towns: Markuszów – Łany – Kaleń – Kolonia Bronice – Bronice – Góry Kolonia – Góry – Zabłocie. Going along the trail, one can see historic churches, the only operational mill within the Puławski Powiat (functioning since the 17th century), a classical palace from the beginning of the 19th century designed by Piotr Aigner, and numerous other interesting monuments of architecture. If you are after some more extreme experiences and you want to scout the area, you can visit the forest which is called „Chłopski Las (Peasant Forest).” Travelling along animal paths, you will reach the outskirts of a forest located on the slope of a hill where flowery, wild meadows spread. The terrain makes it difficult to travel and it is somewhat humid but the landscapes are really worth the effort. You will hear the calls of numerous birds and see the bird of prey which have their nests in the area. Human being do not visit this region all that often – this is why it was made into a wildlife sanctuary.

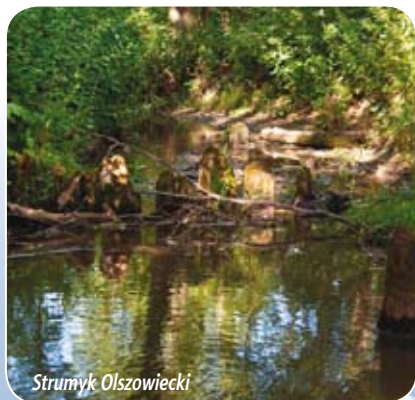
Pałac w Bronicach

Latem... O tej porze roku szczególnie widoczne jest bogactwo roślinne. Roślinność błotna i szuwarowa na terenie gminy występuje przy rzece Kurówka, Białka, Strumyku Olszowieckim, przy zbiornikach wodnych (stawach, gliniankach, torfiankach). Z roślinności zanurzonej występują: zespół moczarki kanadyjskiej, zbiorowiska rdestnic, włosienicznika krążkolistnego oraz rogatka sztywnego. Z flory pływającej we wszystkich typach wód można zaobserwować: rdestnicę pływającą, rdest zimnowodny oraz rzęsy. Na obrzeżach stawów spotyka się zbiorowiska oczeretu jeziornego i jeżogłówki gałęzistej. W stawach w Markuszowie stwierdzono także skupienia strzałki wodnej, natomiast w gliniankach i torfiankach zbiorowiska ponikła błotnego.

In summer... This time of the year makes plant life diversity particularly prominent. Mud plants and rush plants within the gmina can be found at the Kurówka, Białka, Strumyk Olszowiecki rivers and close to bodies of water (ponds, clay ponds, ponds on peat bogs).

As for submerged plants, there are clusters of Canadian waterweed, plants of the potamogeton family, ranunculus circinatus, and rigid hornwort. As for plants floating in water, there is potamogeton natans, water knotweed, and common duckweed. Close to the edges of ponds, clusters of common tulle and simplestem bur-reed can sometimes be found. In Markuszów ponds, clusters of arrowhead have also been identified as well as, in clay ponds and peat bog ponds, clusters of creeping spike-rush.

*Strumyk Olszowiecki**Rezerwat Kozi Bór**Okolice Markuszowa*

Jesienią... Na terenie gminy Markuszów istnieją dobre warunki do organizowania turystyki weekendowej oraz agroturystyki. Markuszów przyciąga nieskażonym środowiskiem. Północna część gminy należy do obszaru chronionego krajobrazu „Kozi Bór”, ustanowionego dla ochrony krajobrazu leśnego, łąk i torfowisk oraz rzadkich i chronionych gatunków flory i fauny. To naturalne, nieskażone lasy, dostęp do wody, wspaniałe miejsca dla grzybiarzy, wędkarzy, myśliwych, miłośników wycieczek rowerowych i spacerów wśród ciszy i spokoju.

Wąwóz okolicy Markuszowa

Zimą... Warto odwiedzić grób Jana Pocka, poety który urodził się we wsi Zabłocie koło Markuszowa. Uważany za jednego z najwybitniejszych współczesnych poetów ludowych. Swą twórczością (bogatą w poezję ludową) ukazywał wieś, i to wieś przeżywaną w codziennym trudzie i pracy na roli. Dzięki swym wierszom poeta udowodnił, że autentycznie kocha ziemię i wszystko, co się z nią wiąże.

Autumn... In the gmina of Markuszów, the conditions for weekend tourism and agritourism are good. The region is also attractive due to its unpolluted environment. The northern part of the gmina is a part of „Kozi Bór,” a protected landscape area established in order to protect forest, meadows, and peat bog landscapes, as well as numerous rare species of plants and animals. The forests of this area are pristine and unpolluted and there is good access to water bodies here. The gmina is also perfect for mushroom pickers, anglers, hunters, persons keen on cycling or walking in the midst of peace and tranquility.

In winter... The burial place of Jan Pock, a poet who was born in Zabłocie near Markuszów, is also worth visiting. He is considered to be one of the most prominent contemporary folk poet. His works (rich in folklore) presented villages and countryside without omitting the everyday toils and work in the field. His poems prove that he really loved the land and everything connected with it.

Nałęczów

IX. Nałęczów

Gmina Nałęczów położona jest w granicach mezoregionu Płaskowyż Nałęczowski, stanowiącego północno – zachodni subregion Wyżyny Lubelskiej. Od zachodu płaskowyż ogranicza dolina Wisły, od wschodu natomiast dolina Bystrzycy. Od południa i północy płaskowyż stopniowo opada ok. 20-30 m, odpowiednio ku Równinie Bełżyckiej i Wysoczyźnie Lubartowskiej. Płaskowyż rozcinają 3 doliny rzeczne: Ciemięgi i Czechówki – dopływów Bystrzycy oraz Bystrej – dopływu Wisły.

Wiosną... Malownicze położenie Nałęczowa w rozwidleniu dwóch rzek Bystrej i Bohotniczanki, w sieci wąwozów lessowych z bujną i bogatą roślinnością ukształtowało charakter miasta – ogrodu z bardzo ciekawą zabytkową architekturą. Podczas wizyty w Nałęczowie nie można oczywiście pominąć **Parku Zdrojowego** ze wspaniałymi Starymi Łazienkami, sanatorium „Książę Józef”, Palmiarnią, Domkiem Greckim i innymi zabytkowymi obiektami. Koniecznie też trzeba przysiąść na ławeczce obok Bolesława Prusa przed Pałacem Małachowskich.

IX. Nałęczów

The gmina of Nałęczów is located within the territory of the Nałęczów Plateau mesoregion – the north-western subregion of the Lublin Uplands. The valley of the Vistula closes the plateau from the west and the valley of the Bystrzyca does the same from the east. The plateau drops by c. 20-30 metres in its southern and northern parts, towards, as appropriate, Bełżyce Plain and Lubartów Uplands. There are three river valleys cutting across the plateau: Ciemięga and Czechówka (tributaries of the Bystrzyca) and Bystra (tributary of the Vistula).

In spring... The picturesque location of Nałęczów in the fork of two rivers (Bystra and Bohotniczanka) and inside a network of lessive canyons with lush and rich plant life shaped the character of the town – it is like a garden with some remarkable architectural pieces. While paying a visit to Nałęczów, be sure not to miss Park Zdrojowy (Spa Park) with the magnificent Stare Łazienki, „Książę Józef” sanatorium, Palmiarnia, Domek Grecki, and other historic buildings. Also remember to sit on a park bench next to Bolesław Prus in front of the Małachowski Palace.

Latem... Walory krajobrazowe, źródła mineralne, oraz specyficzny mikroklimat tworzą zespół unikalnych warunków, wpływających na niepowtarzalną atmosferę tego miejsca. Nałęczów o tej porze roku jest idealnym miejscem dla ludzi z chorym sercem oraz turystów spragnionych obcowania z pięknym krajobrazem i nieskażoną przyrodą. Gwarantuje poprawę stanu zdrowia, doskonały relaks i aktywny wypoczynek.

Jesienią... Warto tu przyjechać nie tylko po to by leczyć zdrowie, ale też by zobaczyć ciekawy zakątek Polski. Poznać go można podczas spacerów – wędrowki pieszej lub na rowerze. Lasy w obszarze uzdrowiska zajmują 16,7 % powierzchni. Największe kompleksy leśne znajdują się w środkowej, południowej i południowo – wschodniej części. Są to Las Wąwozy, Las Zakładowy i kompleks leśny Charz. Kompleks Bochoznica leży w południowo – wschodniej części miasta, natomiast poza granicami miasta znajduje się kompleks leśny Cynków.

In summer... Landscape values, mineral springs, and the characteristic microclimate of the area together form unique conditions contributing to the unique atmosphere of the place. At this time of the year, Nałęczów is perfect for people with cardiac problems and tourists craving contact with picturesque landscapes and pristine environment. It is bound to improve health, provide good relaxation, and make it possible to spend leisure time actively.

In autumn... The place is worth visiting even if you have no health-related problems – it simply is an extraordinary area. You can learn more about it by walking or cycling around. In the vicinity of the spa, forest occupy 16.7% of the area. The largest forest complexes are located in the central, southern, and south-eastern part of the region. These include: Las Wąwozy, Las Zakładowy, and Charz forest complex. Bochoznica forest complex is located in the south-eastern part of the town and outside of the city's borders there is Cynków forest complex.

Zimą... Będąc w Nałęczowie można w zależności od ilości czasu i sił poznawać muzea i park, zabytkową i współczesną zabudowę, wędrować ulicami, wzgórzami i wązozami po uzdrowisku i okolicy. Trasy prowadzą Aleją Lipową, Armatnią Górą na Wzgórze Jabłuszko czy ul. Poniatowskiego do okolicznych lasów, gdzie możemy podziwiać piękne tak naprawdę o każdej porze roku okolice.

In winter... While in Nałęczów, you can, depending on how much time you have at your disposal and how much effort you are willing to invest, visit museums and the park, the historic and contemporary buildings, stroll along the streets, hills, canyons, or around the spa and its vicinity. There are numerous trails: along Aleja Lipowa, through Armatnia Góra, to Wzgórze Jabłuszko or Wzgórze Poniatowskiego to the nearby forests where the beauty of nature can be appreciated at all times of the year.

Kaczki w parku

Wąwolnica

X. Wąwolnica

Gmina Wąwolnica, położona na Płaskowyżu Nałęczowskim, w dolinie rzeki Bystrej. To niezwykle malowniczy i urozmaicony krajobrazowo zakątek Lubelszczyzny. Zajmuje część terenu Kazimierskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny.

Wiosną... Wędrujemy do źródeł położonych na terenie gminy. Źródła pod zboczem Wzgórza Kościelnego to najwydatniejsze ze źródeł typu wywierzyzkowego na terenie gminy Wąwolnica. Wypływają spod wzniesienia zbudowanego z opok kredowych, nadbudowanego grubą warstwą lessu. W niszy źródlanej znajduje się około 30 wpyłów szczelinowych, które tworzą strugę o długości 800 m zasilając rzekę Bystrą. Wydajność źródeł waha się od 50 do 160 litrów wody na sekundę. Wody tego źródła charakteryzuje wysoka zawartość jonów węglanowych, wapniowych oraz niskie stężenie jonów sodu, potasu, chlorków i azotanów.

Latem... Jest to obszar typowo rolniczy, ale walory klimatyczne, przyrodnicze oraz specyficzny mikroklimat sprzyjają rozwojowi turystyki i rekreacji. Charakterystyczne dla krajobrazu, obok pięknych zakoli rzeki Bystrej, są lessowe wąwozy i parowy, których powstanie sięga czwartorzędu i zlodowacenia środkowopolskiego. Głębokość warstw lessowych miejscami przekracza 20 m. Teren porastają lasy mieszane i liściaste, w których można spotkać rzadkie w naszym kraju rośliny stepowe i ciepłolubne. Zachowały się wiekowe drzewa, a zwłaszcza stare dęby. Dolina rzeki Bystrej, prawego dopływu Wisły, pobliskie, kilkuhektarowe zbiorniki wodne oraz nadrzeczne łąki stanowią enklawę wszelkiego ptactwa wodnego. Naturalny wąwóz lessowy w Bartłomiejowicach jest efektem procesów erozji wgłębnej, wymywającej mało zwarte podłoże lessowe. Wąwóz z czasem zmienił się w parów, a następnie w dolinę o łagodnych zboczach.

X. Wąwolnica

The gmina of Wąwolnica is located on Nałęczów Plateau, in the valley of the Bystra. This particular part of the Lublin region is very picturesque and variegated in terms of its landscapes. It occupies a part of the Kazimierz Landscape Part and its buffer zone.

In spring... We start our journey at the spring located in the gmina. The vauclisian spring located in the slope of Wzgórze Kościelne is one of the largest of such springs in the gmina of Wąwolnica. It flows from underneath of the hill which consists of cretaceous rock covered by thick layer of lessive soil. The spring consists of around 30 rifts which together form streamlet of about 800 metres – a tributary of the Bystra river. The capacity of the spring varies from 50 to 160 litres per second. Water from this spring is characteristically rich in carbonate and calcium ions and poor in sodium potassium, chloride, and nitrate ions.

In summer... This is a typically agricultural area but its climate, environment, and its peculiar microclimate make it possible for tourism and leisure activity to develop. The meanders of the Bystra river are beautiful as are lessive canyons and ravines dating back to the Quaternary and the Wolstonian stage. The thickness of lessive layers exceeds 20 metres in some places. There are mixed and deciduous forests in this area where steppe and xerothermic plants, rare in our country, can be found. There are also some old trees to be found here, most notably oaks. The valley of the Bystra river, a right-side tributary of the Vistula, the nearby water bodies, several hectares in area, and riverside meadowlands together form a sanctuary for many water birds. The natural lessive canyon in Bartłomiejowice is the result of erosion process in which loose lessive soil has been washed away. The canyon became a ravine in time, and then a valley with gentle slopes.

Jesienią... Przez teren gminy prowadzą malownicze szlaki spacerowe, w tym najciekawszy i najbardziej znany: Kazimierz Dolny – Nałęczów – Wojciechów – Dąbrowica – Lublin. Do miejsc warty odwiedzenia zalicza się m. in. dolinę rzeki Bystrej, źródła oraz Wąwóz Lipniki będący przykładem działania erozji wodnej w skale lessowej, charakteryzujący się bogatą rzeźbą i ciekawą florą, w której nie brak gatunków chronionych.

Zimą... Z powrotem można wyruszyć na stok narciarski w położonym nieopodal Rąbłowie. Dalej na zachód położony jest Celejów – należący w połowie XV wieku do Jakuba Choteckiego herbu Nadbrama. Później do Borkowskich, Tarłów, Lubomirskich, Sapiehów, Potockich, Czartoryskich, Klemensowskich. Zachowany do dziś zespół pałacowo-parkowy był bardzo okazały: pałac, oranżeria, zabudowania gospodarcze. W dolinie nad rzeką Bystrą stawy rybne i w XIX wieku papiernia rodziny Czartoryskich.

In autumn... There are picturesque pedestrian trails running across the gmina. The most interesting one of them, and the most famous one at the same time, is the Kazimierz Dolny – Nałęczów – Wojciechów – Dąbrowica – Lublin trail. As for places worth visiting: the valley of the Bystra river, the springs and Wąwóz Lipniki – a good example of how water erosion works for lessive rocks with characteristically rich lie of the land and interesting fauna (also some protected species).

In winter... There is a ski slope in the nearby Rąbłów. Further to the west, there is Celejów (also with a ski slope) – around the middle of the 15th century it belonged to Jakub Chotecki of the Nadbrama coat of arms. Later on, the settlement was passed on to several families in turn: Borkowscy, Tarłowie, Lubomirscy, Sapiehowie, Potoccy, Czartoryscy and Klemensowscy. The park and palace complex has survived until the present – it is still quite remarkable, and there is an oranerie and some outbuildings. In the valley, at the Bystra river, there are fish ponds and a paper plant from the 19th century. It belonged to the Czartoryski family.

Bazylika pw. św. Wojciecha

Wyciąg narciarski w Rąbłowie

Żyrzyn

XI. Żyrzyn

Ziemia Żyrzyńska leży w północnej części Powiatu Puławskiego, geograficznie natomiast położona jest na Wysoczyźnie Lubartowskiej.

Wiosną... Wśród atrakcji przyrodniczych gminy najistotniejszym jest jezioro Piskory, które leży w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”. Głównym celem powołania tego obszaru była ochrona walorów przyrodniczych doliny dolnego Wieprza oraz dużych kompleksów lasów żyrzyńskich i zabezpieczenia tych terenów dla rozwijającej się turystyki i rekreacji pobytowej. Dolina Dolnego Wieprza należy do nielicznych na całej Lubelszczyźnie, która jeszcze zachowała swe naturalne walory przyrodnicze i krajobrazowe. Rozległy obszar starorzecza Wieprza w znacznej części porośnięty jest łanem manny mielec, czermieni błotnej i osoki aloesowej. Tylko miejscami odstania się lustro wody.

Latem... Wybierzmy się na wycieczkę po gminie. By ułatwić i uatrakcyjnić turystom pieszym oraz rowerowym zwiedzanie rezerwatu utworzono w jego obrębie sieć ścieżek dydaktycznych opatrzonych w tablice prezentujące ciekawostki z życia ptaków i ich opisy. Najatrakcyjniej prezentują się szlaki: „Ścieżka zielona” (Leśniczówka Gołąb – Łąki Bonowskie – jezioro Piskory – stawy Gózd – starorzecze Wieprza – Niebrzegów) oraz „Ścieżka czerwona” (Borysów – Las Duży Pioter – olsy nad Piskorami – jezioro Piskory). Trasy ścieżek dydaktycznych położone są w rejonie ujścia Pradoliny Wieprza do Doliny Wisły Środkowej.

XI. Żyrzyn

The Żyrzyn region is located in the northern part of the Puławski Poviats and, geographically, on the Lubartów Uplands.

In spring... The most prominent of all environmental attractions of the gmina is Jezioro Piskory which is located within „Pradolina Wieprza,” a protected landscape area. The protected area was established in order to protect the natural value of the ravine of lower Wieprz and large forest complexes near Żyrzyn and to ensure that these areas could be later on used for purposes connected with the developing tourism. The valley of lower Wieprz is one of the few valleys in the Lublin region which have retained their natural and landscape values. The extensive area of the Wieprz old river bed is largely overgrown with reed, manna grass, calla, and stratiotes aloides. The surface of the water is clearly visible only at some points.

In summer... Let us take a walk around the gmina. In order to make it easier and more attractive for tourists travelling on foot and by bike to visit the reserve, a network of educational trails was determined within it and there are plaques containing interesting information about the life of birds and their descriptions. The most interesting of routes are: „Ścieżka zielona” (Leśniczówka Gołąb – Łąki Bonowskie – Jezioro Piskory – Gózd ponds – Wieprz old river bed – Niebrzegów) and „Ścieżka czerwona” (Borysów – Las Duży Pioter – alders over Piskory – Jezioro Piskory). The routes of these educational trails are located near the mouth of the Wieprz valley connecting it to the Middle Vistula River.

Jesienią... Okolice Żyrzyna to atrakcyjne tereny do rekreacji i wypoczynku w kompleksach leśnych i nad wodą. Na terenie gminy występuje też część Obszaru Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór”. Przeważa tu obszar równinny a ponad 40 % powierzchni stanowią lasy, głównie bory mieszane i świeże z występującym w drzewostanie dębem bezszypułkowym, ale także bory bagienne, świetliste dąbrowy, zbiorowiska gradowe, olsy i łągi.

Zimą... Zatrzymajmy się na chwilę, by poznać historię Żyrzyna. Pierwsze informacje odnajdujemy już w „Kronikach” Jana Długosza. Widnieje tam jako wieś szlachecka należąca do parafii Końskowola. Jej pierwszym właścicielem był Stanisław z domu Jarzyna a ostatnimi właścicielami od XIX w. do 1944r byli Wesslowie i ich sukcesorzy. Główne zabytki Żyrzyna to m. in.: kościół parafialny p.w. Św. Piotra i Pawła w Żyrzynie, zespół dworsko-parkowy i zespół dworski w Kośminie z 1907-1911r. miejsce urodzenia pisarki Zofii Kossak-Szczuckiej.

In summer... The Żyrzyn region is very attractive as far as recreational activity and leisure in forest complexes and by the water are concerned. A part of the „Kozi Bór” protected landscape area is located within the territory of the gmina. The terrain is mostly plain and forests, mainly mixed forests and young forests with sessile oak present but also swamp forests, oak forests, hornbeam clusters and riparian forests, occupy 40% of the gmina’s surface.

In winter... Let us stop for a moment to learn more about the history of Żyrzyn. First mentions of the town can be found in the „Chronicles” of Jan Długosz. Żyrzyn is mentioned there as a village belonging to the Końskowola parish. Its first owner was Stanisław of the Jarzyna house and its last owners, from the 19th century to 1944, were the Wessel family and its successors. The main monuments of architecture: Saint Peter and Paul parish church in Żyrzyn, manor house and park complex in Kośmin (dating back to 1907-1911; Zofia Kossak-Szczucka, a writer, was born here).

Widok stawu w Żyrzynie zimą

6. SZLAKI TURYSTYCZNE REGIONU

6. TOURIST ROUTES IN THE REGION

O atrakcyjności Powiatu Puławskiego świadczy nie tylko bogata architektura, ale również ukształtowanie jego powierzchni oraz bogata historia. Ziemię Puławską tworzy bowiem malowniczy Płaskowyż Nałęczowski, unikatowy w skali Europy Małopolski Przełom Wisły oraz słynący z bogactwa roślin i zwierząt teren Pradoliny Wieprza. Najciekawsze pod względem przyrodniczym tereny wchodzą w skład Kazimierskiego Parku Krajobrazowego. Na terenie powiatu nie brakuje również miejsc wartych odwiedzenia. Zespół pałacowo-parkowy – dawna siedziba książąt Czartoryskich w Puławach. Malowniczy rynek z pięknymi kamieniczkami, klasztor i kościół farny, urokliwe uliczki oraz przepiękny widok na Wisłę w Kazimierzu Dolnym. Położony po drugiej stronie Wisły Janowiec może poszczycić się dobrze zachowanymi ruinami jednego z największych zamków obronnych w Polsce. Z kolei do znanego uzdrowiska w Nałęczowie przyciąga zdrowy mikroklimat, bogactwo wód leczniczych oraz malownicze szlaki spacerowe, po których niedługo wędrowali Bolesław Prus i Stefan Żeromski.

The attractiveness of Puławski Powiat is proved by its architectural diversity, the lie of the land, and the rich history. The Puławy region lies on the picturesque Nałęczów Plateau, the Lesser Poland Vistula Ravine – a unique formation on the European level, and the ice-marginal valley of the Wieprz, famous for its plant and animal life diversity. As far as natural life is concerned, the most interesting areas form a part of the Kazimierz Landscape Park. There are also numerous places which are really worth visiting in the poviát. The park an palace complex in which the Czartoryski family used to reside in Puławy. The picturesque market square with beautiful tenement houses, the monastery, and the parish church, remarkable streets, and the charming view of the Vistula in Kazimierz Dolny. Situated on the other side of the Vistula, Janowiec sports well-preserved ruins of one of the largest defensive castles in Poland. The famous spa in Nałęczów attracts tourists by its healthy microclimate, rich supplies of healing waters, and picturesque walking routes along which Bolesław Prus and Stefan Żeromski used to walk.

Szlak Niebieski

Puławy – Gołąb – Piskory – Bałtów – Puławy

Szlak rowerowy, stopień trudności – niski, długość – 30 km

Prowadzi przez wiele atrakcyjnych i pięknych miejsc. Długość szlaku to około 30 km wiodących wzdłuż doliny Wisły na północ od Puław, drogami dużego kompleksu łąkowo-leśnego leżącego w swej północnej części w obszarze chronionego krajobrazu „Pradolina Wieprza”. Największą atrakcją tego szlaku jest rezerwat przyrodniczy „Piskory”. Znaczna część trasy biegnie drogami asfaltowymi, leśne i polne, dlatego to świetny teren na wycieczki rowerowe. Ciekawe miejsca

Rezerwat Piskory wiosną

Szlak Niebieski (Blue Trail)

Puławy – Gołąb – Piskory – Bałtów – Puławy

Cycling trail, difficulty – low, length – 30 km

This trail leads through numerous attractive and beautiful places. Its length is approximately 30 kilometres. It runs along the valley of the Vistula, north from Puławy, using roads within

the large forest-meadowland complex the northern part of which is situated within the „Pradolina Wieprza” protected landscape area. The most attractive thing on this trail is the „Piskory” nature reserve. The greater part of the trail runs

na tym szlaku to między m.in.: rzeka Kurówka, przedwojenny drewniany budynek stacji w Gołębiu, zabytki architektoniczne Gołębia takie jak np. utrzymany w manierystycznym stylu kościół p.w. Św. Floriana i Św. Katarzyny. Unikalnym zabytkiem na tym terenie jest również Domek Loretański – jeden z niewiele takich obiektów w Polsce.

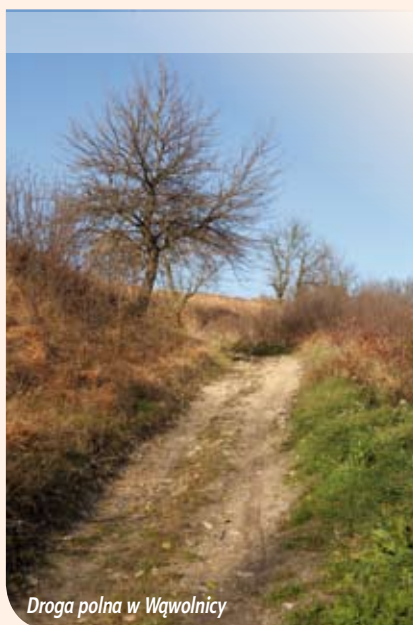
along tarmac, forest, and field roads so this is a perfect area for cycling trips. Interesting places along the route: the Kurówka river, pre-war wooden station building in Gołąb, architectural monuments of Gołąb (like Saint Florian and Saint Cathrine Church in the Mannerist style). Domek Loretański, one of the few such objects in Poland, is also quite remarkable.

Szlak Czerwony

Puławy – Końskowola – Skowieszyn – Zbędowice – Parchatka – Puławy – Włostowice

Szlak rowerowy, stopień trudności – wysoki, długość – ok. 29 km

Szlak prowadzi w dużej mierze przez tereny gruntowe o lessowej piaszczystej nawierzchni z wąskimi leśnymi ścieżkami. Te wszystkie czynniki sprawiają, że trasa jest o wiele trudniejsza od pozostałych. Jednak atutem jest to, że daje możliwość podziwiania pięknych krajobrazów. Szlak czerwony prowadzi przez obszar Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, którego centralna część, leżąca w obrębie Płaskowyżu Nałęczowskiego uważana za najsilniej urzeźbiony teren lessowy w Europie.

Droga polna w Wąwolnicy

Szlak Czerwony

(Red Route) Puławy – Końskowola – Skowieszyn – Zbędowice – Parchatka – Puławy – Włostowice

Cycling trail, difficulty – high, length – c. 29 km

The trail runs across lessive and sandy surface, along narrow forest paths. This makes it much more difficult than the other routes. Its advantage is the fact that one can admire remarkable landscapes while following the trail. The red route runs across the Kazimierz Landscape Park. The central part of the park, located on Nałęczów Plateau, is considered to be the most heavily undulating lessive area in Europe.

Szlak Lessowych Wąwozów – Czarny

Szlak pieszy: Puławy Osada Pałacowa – Włostowie – Zbędowice – Parchatka, długość – 12,6 km

Szlak ten zaczyna się przy wejściu do osady pałacowej na ul. Czartoryskich (przy fosie) i dalej biegnie ulicami: Głęboką, Skowieszynską do Ceglanej (ok. 1,6 km). Dalsza trasa wiedzie przez sosnowy zagajnik, następnie skręcamy w prawo w piękny wąwóz, którym schodzimy do Piasecznicy, która w lewo wiedzie do Skowieszyna a w prawo na Włostowie. Droga wiedzie między innymi przez wąwóz „Olszowy Dół”. To właśnie tu zachwycona pięknem lessowych wąwozów, księżna Izabela Czartoryska, zbudowała przedłużenie puławskiego parku poprzez urządzenie wzdłuż lessowych wąwozów tras spacerowych

Szlak Lessowych Wąwozów – Czarny (Lessive Canyons Route – Black)

Pedestrian trail: Puławy Osada Pałacowa – Włostowie – Zbędowice – Parchatka, length – 12.6 km

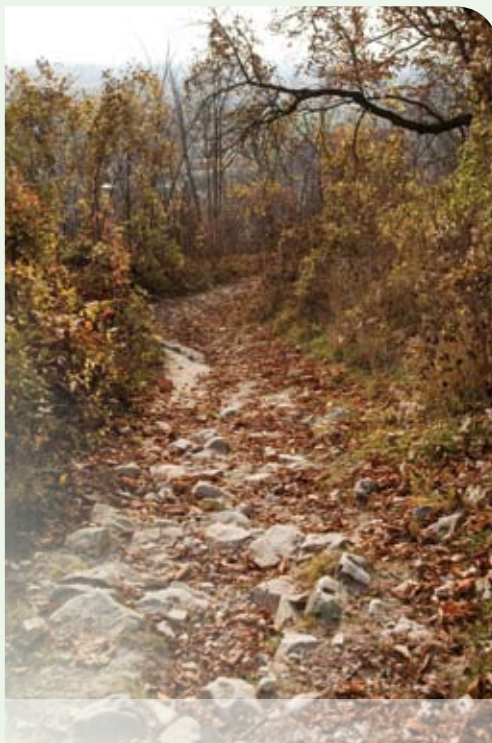
The route begins at the entrance to the palace settlement at ul. Czartoryskich (by the moat) and continues along more streets: Głęboka, Skowieszynska, to Ceglana (c. 1.6 km). Then it leads on, through a young pine forest, and turns right, into a beautiful canyon along which we reach Piasecznica. Then, turning left, we reach Skowieszyn and, to the right, there is Włostowo. The road leads through such places as „Olszowy Dół.” It was here that Duchess Izabela Czartoryska, charmed by the beauty of the canyons, ordered the construction of an extension of Puławy park by means of marking walking routes and beauty spot along the lessive canyons.

Szlak Zielony

Szlak rowerowy: Puławy – Kazimierz Dolny – Janowiec –
Puławy, długość – 38 km, stopień trudności – niski

Piękny widokowo szlak o długości około 38 km. Przebiega przez urozmaicony zabytkowo teren Puław, Parchatki, Bochofnicy i Kazimierza Dolnego. Z atrakcji typowo przyrodniczych możemy zobaczyć: czaplę siwą – jeden z dzikich gatunków ptaków, górkę parchackie w tym liczne wzgórza porośnięte lasem, ślady prehistorycznej fauny kamieniołomu w Bochofnicy. Rzućmy jeszcze okiem na ruiny zamku Esterki w Bochofnicy wzniesionego z rozkazu Kazimierza Wielkiego. Legenda głosi, że zamek wybudował dla swej kochanki o imieniu Estera, z którą król spotykał się potajemnie. Na koniec wycieczki nie zapomnijmy obejrzeć dokładnie wszystkich zabytków Kazimierza Dolnego i Janowca.

Szlak Zielony (Green Route)

Cycling trail: Puławy – Kazimierz Dolny – Janowiec –
Puławy, length – 38 km, difficulty – low

A trail with remarkable sightseeing opportunities, around 38 km long. It runs across Puławy, Parchatka, Bochofnica, and Kazimierz Dolny and there are numerous monuments of architecture to be found en route. Typically natural attractions include the grey heron, Górkę Parchackie (numerous forest-covered hills), and traces of pre-historic fauna in the quarry in Bochofnica. Let us pay a brief visit to the ruins of „Esterka” castle in Bochofnica erected at the request of Kazimierz Wielki. Legend has it that the castle was built for his mistress, Estera, with whom the king had been meeting in secret. Before ending the journey, let us not forget to take a good look at the monuments present in Kazimierz Dolny and Janowiec.

Opracowanie i tekst: / Text and editing work:

Justyna Filipczak, Wydział Promocji, Kultury, Sportu i Turystyki Starostwa Powiatowego w Puławach

Przy współpracy: / In cooperation with:

- Bożeny Gryty
- Ryszarda Bałabucha
- Zbigniewa Kielba
- Urzędów Miast i Gmin z terenu Powiatu Puławskiego

Korekta: / Proofreading:

Andrzej Wenerski i Anna Luty, Wydział Promocji, Kultury, Sportu i Turystyki Starostwa Powiatowego w Puławach

Koncepcja i realizacja folderu:

Agencja Focus - agencjafocus@o2.pl

Nakład: 4000 szt.

Fotografie: Dariusz Malinowski, Grzegorz Sierocki, Andrzej Gajewski, Andrzej Wenerski, Sławomir Łowczak, Teresa Orłowska, Bartłomiej Jaszczyk.

Zdjęcia archiwalne: Wojciech Kuba, Piotr Wiącek, Sławomir Łowczak, Iwona i Piotr Kuźmowie, Przemysław Pytlak, Teresa Orłowska, Ewa Rodzik, Józef Majewski, Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym, Towarzystwo Przyjaciół Kurowa, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Nałęczowie.

Podziękowania za współpracę przy realizacji zdjęć lotniczych dla Aeroklubu „Orląt” w Dęblinie.

INSTYTUCJE ZAJMUJĄCE SIĘ OCHRONĄ ŚRODOWISKA / INSTITUTIONS FOCUSING ON ENVIRONMENTAL PROTECTION

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie / Regional Fund for Environmental Protection and Water Management

ul. Spokojna 7, 20-074 Lublin
tel./fax 81 532-17-64, 742-46-48, 742-46-49

Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie / Environmental Protection Inspectorate, Voivodship Environmental Protection Inspectorate

ul. Obywatelska 13, 20-092 Lublin
tel. 81 718 62 01, fax 81 718 62 55

Starostwo Powiatowe w Puławach Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa / County Office in Puławy Environmental Protection, Agriculture, and Forestry Division

Al. Królewska 19, 24-100 Puławy
tel. 81 886 11 00, fax 81 886 11 79

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie

Inspektorat Puławy / Regional Water Management Authority in Warsaw – Puławy Inspectorate
ul. 6. Sierpnia 5, 24-111 Puławy, skr. poczt. 17
tel. 81 887 44 01

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy / Fertilization and Soil Science Institute National Research Institute

ul. Czartoryskich 8, 24-100 Puławy
tel. 81 886 3421...7, fax 81 886 45 47

Odział Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Powiat Puławski / Agriculture Reorganisation and Modernisation Division

ul. Czartoryskich 8, 24-100 Puławy
tel. 81 886 65 36, 81 886 77 40

Państwowy Instytut Weterynaryjny. Państwowy Instytut Badawczy / Polish Veterinary Research Institute National Research Institute

ul. Aleja Partyzantów 57, 24-100 Puławy
tel. 81 889 30 00

Nadleśnictwo Puławy / Puławy forest district office

ul. Żyrzyńska 8, 24-100 Puławy

Zespół Parków Krajobrazowych Wyżyny Lubelskiej z/s w Lublinie Oddział w Kazimierzu Dolnym / Lublin Uplands Landscape Park Association Kazimierz Dolny Branch

ul. Lubelska 4a, 24-120 Kazimierz Dolny
tel./fax: (081) 881 08 07

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie / Regional Environmental Protection Office in Lublin

ul. Spokojna 4, 20-914 Lublin

Muzeum Przyrodnicze w Kazimierzu Dolnym / Natural Museum in Kazimierz Dolny

ul. Puławska 54, 24-120 Kazimierz Dolny
tel. 81 881 03 26

Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli / Lublin Farmers' Counselling Centre in Końskowola

ul. Pożowska 8, 24-130 Końskowola
tel. 81 889 06 00, 081 881 62 85, fax 81 881 66 63

Starostwo Powiatowe w Puławach

Al. Królewska 19, 24-100 Puławy
Tel. 81 886 11 00 fax 81 886 11 79
www.pulawy.powiat.pl

**Publikacja dofinansowana
ze środków Wojewódzkiego
Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
w Lublinie**